

Krija jooga: Isikliku kogemuse süntees

Ennio Nimis

2016. aasta väljaanne
Tõlkinud Avo Reinvald

I OSA. EHTSA KRIJA JOOGA OTSINGUD

Sisukord

1.peatükk (tõlkimata)	
2. peatükk. Klassikalisest pranajamast krija joogani	lk 1
3. peatükk. Mõteteta seisundist hingamiseta seisundisse	lk 12
4. peatükk. Otsin "ehtsat krijat"	lk 20
5. peatükk. Meeleheitest ajendatud otsus	lk 33

1. PEATÜKK

OTSUS PÜHENDUDA PRANAJAMA HARJUTAMISELE

...

2. PEATÜKK

KLASSIKALISEST PRANAJAMAST KRIJA JOOGANI

...

Meditatsioonirühm

Krija jooga harrastajate rühm käis harjutamiseks koos kahel korral nädalas. Meditatsiooniruum oli tühi ja lage, kuid meeldiv. Iga osaleja maksis osakese ruumi üürist ning nii ei sõltunud kooskäimiste järjepidevus omaniku tujudest ja oli võimalik täielikult pühenduda vaimsele tegevusele. Ma hakkasin neil koosviibimistel käima ja meenutan neid igatsusega – Lääne inimeste jaoks tõlgitud ja viisistatud india laulude kuulamine ning eelkõige üheskoos mediteerimine oli puhas rõõm! Kõik tundus mulle taevalik, olgugi et meditatsioonipraktikale kulutati vähe aega – kõige rohkem 20, vahel ka ainult 15 minutit. Eriti innustav ühisüritus toimus jõuluõhtul, seda rikastasid pühenduslaulud ja see kestis mitu tundi.

Iga kooskäimise järel tuli meil vaikides lahkuda, seepärast sain oma uusi sõpru lähemalt tundma õppida alles igakuisel ühisel lõunasöögil. See oli meeldiv võimalus mõni tund juttu ajada ja üksteise seltskonda nautida.

Kuna meist paljude perekonnad ei kiitnud joogaharrastust heaks ja ammugi ei toetanud seda, oli võimalus samasuguste huvide ja põhimõtetega inimeste seas aega viita rahustav ja lõdvestav kogemus. Kahjuks rikkus veidi kohtumiste meeoleolu PY organisatsiooni juhtide nõue, et me ei tohi rääkida muudest vaimsetest harrastustest ega arutada kriija jooga tehnikaid. Seda võisid teha ainult vastava loa saanud isikud, aga mitte keegi meie rühmast. Kuna kohtumistel olid meie jutuaajamiste reeglid rangelt ette määratud, ei suutnud me leida vestlustemat, mis oleks huvitav ja seejuures lubaks reeglitest kinni pidada. Vaimse arengu rühmas ei sobinud klatšijuttu ajada. Nii jäi meile järele ainult üks teema: meie vaimse teekonna ilu ja see, kui õnnelikud me olime, et selle avastasime! Pole siis ime, et juba mõne "kõrgendatud meeoleolu" koosviibimise järel hakkas valitsema lausa hirmutav igavus. Viimase abinõuna söandasid mõned meist rääkida mõne nalja. Need ei olnud labased ega solvavad anekdoodid, vaid kerge ja süütu huumor.

Kahjuks läks seegi paljude liikmete pühendunud meeoleoluga vastuollu ja nende jahe suhtumine tegi naljadele lõpu. Kui püüdsid olla seltskondlik, vaadati sind sellise pilgu ja naeratusvarjundiga, mis pani pikaks ajaks vere tarretama. Sellised inimesed näisid olevat võimetud vähimakski joviaalsuseks. Tagantjärele mõeldes oligi neil võibolla loomulik kaldumus raskemeelsusele. Tõtt öelda oli nende huvi kriija vastu üsna tagasihoidlik ning tundus, nagu teeksid nad väheseid õpitud harjutusi nii, nagu tooksid ohvrit oma olemasolu "patu" eest.

Mõne grupiliikme käitumises hämmastas mind väga ebameeldivalt nende usk, nagu oleksid nad oma guru kaitse all, mistõttu nad olid valmis igasugust ettevaatust hüljates end ohtlikku olukorda seadma. Kui ees ootas mingi nende turvalisuse seisukohalt väga ohtlikuks osutada võiv tegevus, valdas nende meeoleolu mingi rõõmus-hüsteeriline ootus. Ma ei tea, kas on olemas veel paremat viisi, kuidas vaimseid õpetusi pisendada. Leian, et sellisest suhtumisest, mis on lihtsalt üks rumal ebausku, tuleks hoiduda nagu katkust.

Aja jooksul vaheldusid paljud rühma liikmed; paljud, kes olid innukalt alustanud, loobusid mõni kuu hiljem ja seejärel, kummaliselt ning ilma sügavamate põhjusteta, püüdsid kogu saadud kogemust mälust kustutada.

Avatud iseloom aitas mul ühe inimesega lähedaseks saada ja hiljem muutus meie vaheline side tõeliseks sõpruseks. Niiöelda vaba vaimset otsijat polnud just lihtne leida. Paljud demonstreerisid ülitundelist pühendumust, teised, võibolla meie rühma laiendamist silmas pidades, lugesid oma ainsaks eesmärgiks koguda raha, mille eest kaunistada meie ruumi mõjusate pühade sümbolitega; kolmandad mõjusid isikutena, kellel on raske ühiskonda sulanduda.

Püüdsin halvasti varjatud kärsitusega korduvalt hankida õpetusi mõningate kriijatehnikate kohta, rääkides selleks, kuidas olin kriijat raamatute järgi harjutanud. Lootsin, et mõned poetatud kaudsed vihjed võiksid mulle näidata, milline on õige

krija pranajama tehnika. Kuid mingid püüdlused ei aidanud mul kaaslastelt kübekestki teavet välja pigistada. Kõik nad teatasid, et neil "pole lubatud selgitusi anda" ja pidasid sellest keelust rangelt kinni.

Sellal, kui mulle anti ilma küsimata pühendumuse, alandlikkuse ja ustavuse õppetunde, muutus mu huvi krija vastu tõeliseks kireks, kõrvetavaks ja palavikuliseks. Üks krijaban, kes varjamatult õelusega minu üle nalja heitis, ütles: "Nad ei hakka sulle üldse krijat õpetama; õpilane ei tohiks nii innukalt tehnikaid taga ajada. Jumalani jõutakse eelkõige pühendumise ja alistumise kaudu." Püüdsin käituda väga õpilasena, kuid oma sisemuses ootasin pühendust äärmise kärsitusega. Püüdsin küll endale sisendada, et inimesed minu ümber on vallatud samasugusest kirest, kuid tegelikkus oli hoopis midagi muud!

Harjutused tehnikatega Hong sau ja Om

Ma sain kaks ettevalmistavat krijaharjutust. Need olid *hong sau* ja *om*. Neist esimene aeglustab/rahustab hingamist ja mõttetegevust; teise puhul kuulatakse sise-(astraal-)helisid, mis lõpuks sulanduvad helisse *om*. Ma ei saanud neid harjutusi mitte korraga, vaid mõnenädalase vahega. See andis mulle hiilgava võimaluse harjutada kõigepealt mitu nädalat esimest tehnikat; alles seejärel sain nautida nende mõlema järjestikust sooritamist. Nii oli mul võimalus kogeda kummagi harjutuse ilu ja tähendust.

...

Vanaproua [juhendaja] jagas oma selgitusi sellise pühaliku innuga, et need jäid kuudeks mulle mällu ja aitasid üle saada algaja raskustest, kellele tundub, et ta ei hakka iialgi mingeid helisid kuulma. *Om*-tehnikaga innuka harjutamisega saadud tulemused olid väga konkreetsed. Mulle meenub nüüd aeg, mis sai veedetud hämaras toas, kus ma kõigist eraldatuna elasin. Vihmased päevad ja varased talveõhtud süvendasid mu eraldatust ja tugevdasid tahet läita meditatsiooni abil oma sisemine päike. Mitu nädalat intensiivset harjutamist möödus tulemusteta, kuid siis kuulsin ühel päeval selget siseheli. See juhtus umbes kümneminutilise rahuliku pingutuse järel just siis, kui pärast mingitesse meeldivatesse unelmatesse kandumist täieliku teadlikkuse seisundisse tagasi pöördusin. Olin juba unelemise ajal seda kuulnud, kuid alles nüüd jõudis see mu teadvusse. Heli meenutas sääsepirinat. Kui pingsalt kuulama jäin, muutus see mingiks kaugusest kostvaks nõrgaks pillihääleks. Kui mu hingamine peaaegu peatus, kõlas see nagu õhtuhämaruses metsaste küngaste sügavast rohelusest kostev kellahelin.

...

Pühendus krija joogasse

...

Meid, kes me pidime pühenduse saama, oli umbes 100 inimest. Tseremoonia jaoks oli väga kalli hinna eest üüritud ilus ruum, mis ehiti lilledega nii ohtralt, nagu ma isegi pulmades ei ole näinud! Tseremoonia algus oli suurepärase. Umbes 30 tumedas riietuses inimest sisenes ruumi, rivistus pühalikul moel ja võttis palveks üksteisel kätest kinni. Mulle räägiti, et need olid kohaliku rühma liikmed ja nende juht oli moekunstnik, kes oligi selle võiduka sisenemise lavastanud. Kaks äsja välismaalt saabunud juhendajat (*ingl. Ministers*) sisenesid tagasihoidlikult ja üpris segadusse aetuna nende järel. Seejärel algas tseremoonia. Ma allusin vastu puiklemata nõudele vanduda igavest pühendumist lisaks guru PY-le ka kuuele õpetajale, kellest üks oli Lahiri Mahasaya. PY oli niinimetatud guru-õpetuseandja (*ingl. Guru-preceptor*), ehk siis isik, kes võtab osa meie karmast enda kanda.

Oleks olnud imelik, kui keegi poleks siinkohal kahtlust avaldanud. Mäletan ühe proua kahtlusi selles, kas PY (kellelt endalt muidugi ei saanud küsida, kuna ta oli juba ammu astraalsfääri elanik) on ikka tõepoolest teda oma "õpilaseks" võtnud ja sellega tema karma enda kanda võtnud. Kuna ma ei tahtnud, et ta selliste mõtetega segaks selle lummava tseremoonia nautimist, rahustasin teda, öeldes, et kahtlemata on ta vastu võetud.

Meile seletati, et Kristus on samuti üks kuuest õpetajast, kuna ta oli ennast ilmutanud Lahiri Mahasaya gurule Babadžile ja palunud saata õpetajad läänemaailma kriijat levitama. See jutt ei tekitanud minus mingeid kahtlusi. Ilmselt ei tahtnud ma sellest põhjalikumalt mõelda. Oli meeldiv uskuda, et kogu kriija levitamise üritus on saanud alguse Kristusest endast. Samas ootasin suure kannatamatusega varsti algama pidavat tehnikate õpetamist ega keskendunud ka seepärast eriti muudele küsimustele.

Krijatehnika pidi olema kõige tulemuslikum Jumala õnnistus tema lemmiklastele ehk inimestele, kellel olevat ainukesena seesmine keha koos selle seitsme tšakraga. Tšakrate müstiline seitsmeastmeline trepp oli kõige kiirem ja ohutum tee pääsemisele. Meie teadvs oli ärevuses millegi sellise ootuses, mida ma nii väga ihaldasin ja milleks ma olin kuude kaupa tõsisid ettevalmistusi teinud. See ei olnud võrreldav perekonnatraditsioonide jätkamise nimel vastuvõetava "sakramendiga"; tegemist oli väga selge valiku tipphetkega! Mu süda oli piiritult õnnelik, kui mõtlesin, millist sisemist rõõmu kriija harjutamine mulle annab.

Kui meile siis lõpuks kriija pranajama tehnikat õpetati, mõistsin, et ma juba oskan seda! See oli seesama kundalini-hingamine, mille olin hulk aega varem leidnud esoteerilistest raamatutest ja mille kirjelduse kohaselt energiavood liiguvad kogu selgroo pikkuses ülalt alla ja alt üles. Selgitasin juba eespool, et ma ei olnud selle tehnikaga tõsisemalt tegelenud, kuna PY kirjutistes, kust ma esmakordselt kriija pranajamast teada sain, öeldi, et energia tuleb "panna tšakrate ümber elliptiliselt ringlema".

Ma ei olnud pettunud, vastupidi, see harjutus tundus mulle täiuslik. Õpetuse lõpuks esitati *maha mudra* ja *jyoti mudra* harjutused (meie õpetajad ei kasutanud enamlevinud nimetust *yoni mudra*). Kõiki harjutusi õpetati nii, et nende ühestki üksikasjast ei tohtinud kõrvale kalduda, ning lisaks soovitati soojalt teha neid kindlas järjekorras. Kui harjutades peaks tekkima mõne üksikasja osas vähimigi kahtlus, ei soovitatud kellelgi, isegi mitte vihjamisi, katsetada ja ise mingile järeldusele jõuda.

Ainuke "õige" teguviis oli võtta ühendust meie krijaorganisatsiooni keskusega, esitada neile oma küsimused ja saada edasised juhised. Seda ma tegelikult alati tegingi. Õppisin üksnes keskusega suhtlema. Ootasin vaistlikult nende nõuandeid, justkui oleks tegemist täiuslike olenditega, kes kunagi ei eksi. Pidasin neid "kanaliteks", mille kaudu liigub guru õnnistus. Lisaks olin üsnagi veendunud, et nad on juba jõudnud vaimse eneseteostuse kõrgeima astmeni, isegi kui nad tagasihoidlikkusest seda ei tunnista.

Mis mind segadusse ajas

Võimatu on kirjeldada, milliste emotsioonide ja pühalikkusetundega ma krija pranajamat harjutasin. Kuid, ehkki see tuline usk on minus säilinud, pean nüüd tagasi vaadates ausalt tunnistama, et tulemused ei erinenud sellest, mida ma sain selliste lihtsate harjutustega nagu *nadi sodhana* ja *ujjayi pranajama*. Põõ õpetuste järgi harjutama hakates uskusin ma tema eluloo lugemisel saadud teoreetilisse nägemusse. Mind vaimustas mõte, et iga sisse-väljahingamine tähendab arengut ühe aasta võrra. Põõlesin soovist teha võimalikult palju krijaharjutusi. Kuid mind jahmatas tunda, et niisugusel moel krijat harjutades kadus mul täiesti eelmises peatükis kirjeldatud piki selgroogu tõusva kundalini kogemus.

Praegu tean, et ma ei teinud harjutusi õiges järjekorras. Minu krijabanidest sõpradega ei olnud võimalik rääkida sellest, kuidas võimalikult tõhusalt harjutada. Soovitatud harjutuste järjekord oli selline: *hong sau*, *om*, *maha mudra*, *krija pranajama*, *jyoti murda*, keskendumine *kutasthale*.

Hong sau harjutust tuli teha 10-15 minutit. See pidi vabastama hingamise ja tekitama hea keskendumisseisundi. Järgnevalt pidime toetama küünarvarred mingile alusele ja umbes niisama kaua kuulama seesmisi helisid. Selle tegevuse katkestas *maha mudra* harjutus. Siis, pühalikkusetunde taastamiseks vaikselt ja jäigalt istudes, alustati kõiki juhiseid järgides krija pranajamat. Lõpuks, *jyoti mudra* järel, keskenduti kõigist harjutustest maksimumi saamiseks 10 minutit *kutasthale*.

Minu kogemus ütles mulle, et kahele esimesele harjutusele pöörati liiga vähe tähelepanu ja viimane keskendumisharjutus jäi liiga lühikeseks. *Hong sau* ajal segas mind mõte, et pean *om*-harjutusele üleminekuks selle harjutuse katkestama, mis ei lasknud mul *hong sau* ilu täielikult tajuda. Sama toimus *omi* harjutamisel, mis tuli katkestada selleks, et alustada *maha mudrat*.

Om-heli kuulamine oli täiesti omaette maailm, mis lõi müstilise kogemuse, seetõttu oli selle katkestamine enam kui häiriv. See oli ebaloogiline, midagi sellist, nagu kohtaksid rahvasummas rõõmsa üllatusega oma sõpra ja alustaksid temaga vestlust, ning siis lähetsid ootamatult ära, lootuses sõbraga juhuslikult uuesti kokku saada ja poolelijäänud kõnelust jätkata.

Om-heli oli iseenesest müstiline kogemus, Eesmärk, mille poole ma püüdlesin. Miks

ma pidin sellise üleva kogemuse katkestama selleks, et püüda seda teise harjutusega uuesti saavutada? Kas sellepärast, et krija pranajama on kuidagi kõrgem harjutus? *Kõrgem*? Mida see veel peaks tähendama?

Väga pikka aega sundisin ennast sellise absurdsusega tegelema. Lootsin, et asja mulle edaspidi selgitatakse. Sel ajal tundus mõte iseseisvalt mõelda ja harjutuste järjekorda otsustavalt muuta mulle rumala ülbusena. Nii võimas oli see hullus, mida meie rühmas nimetati "ustavuseks"! Tuleb tunnistada, et kahjuks olin ma muutunud sarnaseks loomaga, keda inimene söödab ja kes on unustanud, kuidas ise toitu leida.

Kui püüdsin oma raskustest teistele krijabanidele rääkida, tajusin tugevat ja mõistetamatut vastuseisu. Oli neid, kes ei olnud oma praktikaga rahul, kuid kavatsesid seda hiljem taas proovida, samas kui teised ei saanud üldse arugi, millest ma räägin.

Rääkisin ühe naisterahvaga, kes oli meie vana perekonnasõber. Ta tegi näo, et kuulab tähelepanelikult, kuid lõpuks teatas lühidalt, et tal on guru juba olemas ja teist gurut ta ei vaja. See haavas mind sügavalt, kuna olin soovinud ainult mõtestatud vestlust, millest võiks meile mõlemale kasu olla. Ja pealegi, millist sõprust saab olla kahe inimese vahel, kellest üks on nii tõre?

Sellised üksteisele järgnevad kogemused veensid mind selles, et paljud sõbrad, kellel ei lubatud oma enesevaatluse tulemusi usaldada, jätkasid lihtsalt südametunnistuse rahustamiseks mehhaaniliselt tegevust, mis oli tihtipeale muutunud tühjaks rituaaliks. Üks erand välja arvatud (ja sellel inimesel oli vaimsest teekonnast tõeliselt kummaline ettekujutus, mis pani mind mõtlema, et ta võib olla vaimselt ebastabiilne), näisid need uued krijabanidest sõbrad tahtvat mind takistada küsimusi esitamast ning väitsid, et palju tähtsam on pühendumus. Nad viitasid sageli mõtetele, mida ma vaevalt suutsin jooga harjutamisega seostada, näiteks et kõige olulisem on ustavus PY-le ja tema organisatsioonile.

Nad ei teinud meditatsioonitehnikate sügavamaks harrastamiseks just väga suuri pingutusi ning püüdsid selle asemel väliste vahenditega (lugemine, pühenduslaulud, koosistumised) oma psüühika süvakihtidest välja pigistada mingit usulist tunnet, mis tahes vaimsete püüdluste raasukest. Nad sidusid selle loomupärase kiindumusega oma gurusse (olguigi et tundsid teda vaid fotode kaudu) ning see andis neile eluaegse pühendumuse kindluse. Praegu neid aegu meenutades mõtlen, mida nad küll võisid oma passiivsuse taustal minu kärsitusest arvata. Mina oma mõtetes ei suutnud ette kujutada võimalust usaldada end passiivselt pühaku kaitse alla, kes siis lahendab kõik meie probleemid. Selline suhtumine koos muu selles koolis kogetuga põhjustas tõelise konflikti. Minu suhtumine vaimsesse teekonda oli nende omast nii erinev, et üksteisemõistmisele või ühtsetele seisukohtadele jõuda oli võimatu.

Saadud kirjalikes materjalides oli kahjuks ebaselgeid kohti. Näiteks kirjutas PY, et kundalini äratamiseks on tähtis regulaarselt harjutada *kechari mudrat*, kuid kusagil ei olnud öeldud, kuidas seda teha.

Krija jooga kõrgemad tasemed

Võtsin ühendust ametlikult "meditatsiooninõustajaks" määratud vanaldase naisterahvaga, et arutada temaga teise taseme krija õppetundide tehnilisi üksikasju. Ta ei suutnud mind aidata. Nagu kõik teised, oli ka tema õppinud kõrgema taseme krijasid ainult kirjaliku materjali põhjal, kuna kahjuks ei olnud pärast PY *mahasamadhit* vahetuid pühendusi enam kordagi antud. Ta tunnistas, et ei tea, kuidas neid harjutusi õigesti teha, ja kahetses, et ei olnud lasknud PY vahetutest õpilastest juhendajatel oma kõrgema taseme krijaharjutusi üle vaadata, ehkki selleks oli olnud palju võimalusi.

Meditatsioonirühma krijabanide seas oli naine, kes oli aastaid varem krija pühenduse saanud ja oli kunagi elanud meie kooli peakontori lähedal. Küsisin temalt, kas talle on teise taseme krijaharjutused antud. Näis, et ta ei saanud küsimusest aru. Olin hämmastunud ja tuletasin talle meelde, et Lahiri Mahasaya õpilane Swami Pranabananda oli oma surmahetkel harjutanud teise taseme krijat. Proua muutus silmnähtavalt närviliseks ja ütles, et selles tsitaadis viidatakse selgelt krija pranajamale: üks sisse- ja väljahingamine, siis järgmine. Tema arvates pidigi see olema "teise taseme krija"! Vaatasin talle leebelt, kuid läbitungivalt otsa; tundsin, et mu jalad lähevad nõrgaks. Mul oli tunne, et teda ärritas mõte lisada veel täiendavaid harjutusi neile juba nagoonii liiga paljudele, mida ta oli saanud ja igapäevaselt harjutas. Näis, nagu oleks ta arvanud, et esimese taseme krija igapäevase harrastamise harjumuse kujundamine oli olnud juba nii suur pingutus, et enamaks ei ole ta suuteline. Usun, et ta on siiani selle veendumuse juurde jäänud.

Ma ei olnud sellest vapustusest veel toibunud, kui keegi aristokraatliku väljanägemisega proua mulle rääkis, et oli aastate eest saanud pühenduse krija kõrgemale tasemele. Mul läksid põnevusest silmad suureks. Ta rääkis, et oli tundnud ennast nii väärituna, et ei hakanud neid harjutusi tegema ja hiljem unustas need täiesti. "Unustas!" Ma ei uskunud oma kõrvu. See viimane nurjatus oli mulle mõistetamatu. Tema enesega rahulolev rumalus, mida ta pakkus alandlikkuse ja jumal teab millise ülemäärase pühendumise pähe, ületas sündsuse piirid. Kui ma ütlesin, et minu arvates annab tema käitumine tunnistust hoolimatusest oma guru kõrgemate õpetuste vastu, vaatas ta mind jahmunult, justnagu oleksin oma häbematusesga rikkunud vaikimisi kehtivat reeglit: ära tüki jultunult tema joogapraktika intiimsesse maailma. Ta vastas, et talle piisab juba saadust, ja tegi meie jutuajamisele järsu lõpu.

Kolmanda ja neljanda taseme krija kohta saadud materjalidest sain oma üllatuseks teada, et need harjutused viivad astraalse *samadhi* kogemiseni. Lugesin materjale tähelepanelikult, kuid mul jäid ikkagi mõned kahtlused nende tõlgendamise osas. Aga mu huvi oli suur. Põhjaliku kaalumise järel otsustasin, et kõige õigem on harjutada kolmanda ja neljanda taseme krijat oma tavalise harjutustetsükli järel. Kahjuks see ei toiminud ja ma takerdusin sellesse valesse harjumusse. Minu harjutuste kompleksist jäi puudu piisava pikkusega meditatsioon, mida oleks tulnud teha uute harjutuste järel. Alles pika sisekaemuse (*ingl. internalization*) etapi järel muutub praana kehas rahulikuks ning südametšakrast alguse saav üha paisuv rõõm viib su otse

ekstaasiseisundisse. Kõige paremaid tulemusi saab, kui süüvida oma sisemusse ilma füüsiliste harjutuste abita. Selle saavutamine eeldab kas arenenud intuitsiooni või asjatundja põhjalikku juhendamist. Tollal ei olnud ühtegi õpetajat, kes oleks võinud mind valgustada ja julgustada. Raske on ettegi kujutada, milliseks õnnistuseks oleks mu elu muutunud, kui keegi oleks mind siis õpetanud harjutusi õiges järjekorras tegema!

Unistus puruneb

Kuud möödusid ja mu rahulolematuse üha kasvas. Ma ei söandanud teha midagi, mis oleks saadud nappidest suunistest kõrvale kaldunud. Olin meelt heitmas. Küsisin endalt, kuidas saab õppematerjalides lubada *samadhi* seisundisse jõudmist, kui mina sel ajal kõigile pingutustele vaatamata sain ainult südamepööratuse. Oma kahtluste hajutamiseks vanematele krijabanidele küsimusi esitada ei olnud lubatud. Nagu juba öeldud, olime me kõik ühes paadis. Tegin seda, mida mulle oli korduvalt soovitatud: kirjutasin meie krijakooli juhtkonnale, et korraldada kokkusaamine ühe nende juhendajaga, kes pidi krija jooga pühendustseremoonial osalemiseks varsti meie maale saabuma.

Palusin kokkusaamist sellepärast, et mul oli tõesti seda vaja. Mul ei ole kombeks kedagi pisiasjadega tülitada. Olen kindel, et juhendaja oleks saanud paari minutiga mu küsimustele vastused anda. Ootasin seda kohtumist suurte lootustega.

Kui juhendaja kohale jõudis, tutvustas mu meditatsiooninõustaja mind temale. Ta lubas, et hajutab mu kahtlused esimesel võimalusel. Järgnenud päevadel ma jahmusin, kuna nägin, et ta ilma selgete põhjusteta meie kokkusaamist üha edasi lükkab. Ma olin otsustanud mitte alla anda ja viimaks me kohtusime. Kahjuks osutus see mulle väga häirivaks kogemuseks.

Olin veendunud, et inimesele, kes on oma elu pühendanud krija harjutamisele ja õpetamisele, on silmakirjalikkus, bürokraatia, formaalsus ja pettus täiesti võõrad, kuid ometi oli mul temaga kohtudes tunne, nagu räägiksin ärimehega, kellel on tähtsamatki teha ja kes on väga kergesti ärrituv. Ta nõudis tungivalt, et me ei räägiks *kechhari mudrast*, ja mis puutub kolmanda ja neljanda taseme krijasse, siis soovitas ta järsult mul piirduda üksnes esimese taseme harjutustega. Ta teatas, et ma olen ülierutatud ja et see ei ole krijabani jaoks hea märk. Vastasin, et võtan kindlasti ta soovitusi arvesse; tahtsin aga siiski näha, kuidas õigesti pealiigutusi teha, et tulevikus neid harjutusi sooritada.

Häirituna ja minu sõnu häbematuks pidades soovitas ta mul saata oma küsimused kooli juhatajale ja tõusis juba, et lahkuda. Asjatult väitsin, et (kolmanda ja neljanda taseme krija harjutuste jaoks vajalikke) pealiigutusi ei saa kirja teel õpetada. Ma rääkisin "seinaga" ja tema keeldumine oli lõplik.

Olin alati PY organisatsiooni austanud ja usaldanud ning uurinud õppematerjale nii, nagu valmistuksin ülikoolieksamiteks. Pärast selle pahatahtliku isikuga kohtumist olin vaimselt ja emotsionaalselt kohutavas seisukorras. Imestasin, mis mõte on

sellisel koolil, mis ei püüa kõiki oma antud õpetusi võimalikult hästi selgitada. Milleks meie juhendajad siis mööda maailma ringi sõidavad, kui mitte selleks, et õpilastele kirja teel õpitud harjutusi vahetult ette näidata? Miks pean ma ennast süüdi ja krijaharrastuseks sobimatuna tundma ainult selle pärast, et olin sõandanud (viisakalt, kuid kindlalt) paluda endale harjutust praktiliselt ette näidata? Ma ei suutnud seda vahejuhtumit unustada ja olin üsnagi ärritatud. Need, kes mind kohe pärast kohtumist nägid, ütlesid, et ei tundnud mind ära. Üks neist, mesise häälega naisterahvas, vihjas, et ma sain oma gurult tähtsa õppetunni – tema arvates olin ma liiga enesekindel ja mul tuleks õppida vastuvaidlematult juhendaja sõna kuulama.

Mõne aja pärast asendus tunne, et olin langenud võimu omava isiku mõistetamatute kapriiside ohvriks, teistsuguste mõtetega. Väga võimalik, et juhendaja oli andnud mulle samasuguse õppetunni, nagu ta ise oli kunagi algajana saanud. Keegi naine, kes oli teda sel ajal tundnud, kirjeldas teda väga uudishimuliku krijabanina, kes tavaliselt esitas vanematele juhendajatele palju tehnilisi küsimusi. Meie kloostrikorda tundes olin kindel, et tema küsimustele sugugi alati kohe ei vastatud.

See mõte muutis mind rahulikumaks ja rõõmsamaks. Kuid ebakindluse olukorras tekib alati lapsikuid mõtteid. Kartsin, et see mees teatab juhtunust PY organisatsiooni peakorterisse ja ütleb midagi sellist, mis võib kahandada minu võimalusi edaspidi seda ihaldatud teavet saada. Kartsin, et see võib rikkuda minu idüllilised suhted mu krijaorganisatsiooniga – sidemed, mis olid hulk aastaid mu maailma piiritlenud.

Kummalisel kombel aga mingi osa minust nautis olukorda. Teadsin kindlalt, et see hävitav kogemus muundub mingil moel millekski positiivseks, mis omab minu teekonnal kesksel tähtsust. Ma armastasin krijat liiga palju selleks, et lasta ennast raskustest heidutada.

Proua meditatsiooninõustaja, kes ei olnud meie kohtumise juures, oli teises linnas juhendajaga kohtunud ning süüdistas mind selles, et ma olin meie kokkusaamise nurja ajanud. Kirjutasin talle kibeda kirja, mis sisaldas kaudseid solvanguid. Ta vastas selle peale väga otsustavalt, et minu kiri tegi meie sõprusele lõpu. Hiljem leebus ta mõnevõrra ja kutsus mind oma koju sellest kohtumisest rääkima.

Meie vestluse alustuseks teatasin oma kindlast otsusest püüda mis tahes võimalikest allikatest oma küsimustele vastuseid saada. Mainisin mõtet reisida Indiasse ning ta pomises midagi sellist, et India ei pruugi veel olla ehtsuse tagatis. Ta rääkis mulle, kuidas mõni aeg varem olid mõned krijabanid hästi tuntud ja PY elulooga seotud ašramis kohtunud swamiga, kes õpetas neile "vale-krija" tehnikaid, millest mõned olid tema arvates kasutud ja teised ohtlikud. Tema sõnul polnud selles midagi ebatavalist; oli palju mitteametlikke, loata õpetajaid, kes nimetasid ennast PY ustavateks õpilasteks. Ta maalís ereda kujutluspildi sellistest õpetajatest, kes, nagu ämblikud, kasutavad guru armastuse mett, et peibutada õpilasi, kes siis nende saagiks langevad. Ta rääkis ühest PY õpilasest, kes oli olnud üks organisatsiooni juhtidest, kuid siis sellest lahku löönud ja avanud oma krijakooli. Tema arvates oli see mees "reetur".

See proua oleks võinud neid lugusid lõputult rääkida, kuid siis lipsas mul suust väga jõuliselt lause, mis mind ennastki üllatas ja teda rabas: "Isegi kui mulle õpetaks krijat kõige hullem kurjategija maailmas, suudaksin ma selle ikkagi kullaks muuta. Kui see oleks moonutatud, aitaks mu vaist selle ehtsa algkuju taastada."

Selle peale vastas ta ohkega, et ma lähenen ohtlikult piirile, kus võin guru armust ilma jääda. Et näidata, kui tähtis ja väärtuslik on saada õpetus ehtsalt gurult, rääkis ta mulle, mis juhtus siis, kui üks krijaban otsustas oma guru PY ašramist lahkuda ja teise õpetaja juurde minna. Guru sai sellest teada ja tahtis õpilast takistada, kuid kuulis siis sisehäält ("Jumala häält", täpsustas ta), mis keelas tal õpilase vabadust piirata. PY kuulas sõna ja nägi hetkelise sisekaemuse valguses kõiki oma õpilase tulevase elusid, neid, milles ta on ennast kaotanud, neid, milles ta jätkab otsinguid, taludes arvutuid kannatusi, tehes ühe vea teise järel – kõik sellepärast, et ta hülgas oma praeguse tee. Tema sõnul oli PY öelnud täpselt, mitu täiendavat uuestisündi tuleb õpilasel oma eksiteel läbi elada – umbes 30!

Tema loo mõte oli selge ja möödapääsmatu: ma ei tohi mujalt abi otsida, või muidu langen ma kohutavate kannatuste võrku ja pole teada, millal jälle õigele teele tagasi pääsen.

Mu pilk langes tema toas olevale PY fotole, mis oli tehtud tema surmapäeval. See oli kenasti raamitud ja selle ees olid mõned lilled ja lõhnapulgad. Sellel vaikusehetkel näis mulle, et guru õndsalikud silmad täituvad pisaratega (see ei olnud ainukordne tunne; teisedki olid mulle oma samasugustest kogemustest rääkinud). Rääkisin sellest oma vestluskaaslasele, mille peale ta muutus väga tõsiseks ja pomises, silmad kuhugi määramatusse kaugusesse suunatud: "Võta seda kui hoiatust: guru ei ole sinuga rahul!" Polnud kahtlustki, et ta mõtles seda tõsiselt.

Sel hetkel mõistsin, kuivõrd kindlalt kuulus PY selle proua ellu, olgugi et nad polnud kunagi kohtunud! Mu pilk peatus maikellukeste kimbul, mille olime minu saabumisel jaamast ostnud ja mis seisis nüüd kenasti kujundatuna väikeses vaasis PY pildi ees. Ta oli siis öelnud, et toob pidevalt oma "gurule" värsked lilli. Mõistsin, milline lohutav magusus tema elu täidab. Sain aru, et kui mina tahaksin nii sügavat pühendumust tunda, peaksin palju tööd tegema, täpsemalt - leidma seesmise rahu, kummardama oma eelistatud Jumaliku väljendusvormi ning iga päev kuni elu lõpuni saja protsendilise siirusega sellele alistuma.

Proua küll imetles minu innukust arenguteel - selles erinesin ma paljudest leigetest ja kõhklevatest harrastajatest, kes tulid ta jutule vaid selleks, et ta neid uuesti harjutama motiveeriks ja kellel endal motivatsioon puudus -, kuid teda tegi rahutuks asjaolu, et tema pühendumus gurule oli mulle täiesti võõras. Ta ei osanud vaigistada minu kustumatut janu krijatundmise järele. Tema ilusatesse silmadesse vaadates nägin selgelt, et ta jääb minult alati ootama mingisugust "ebalojaalsust" kas siis guru või tema organisatsiooni suhtes.

Juhendajal oli olnud õigus vähemalt ühes asjas: ma ei olnud sugugi rahulik. Tehnikaõpetuste otsingud olid viinud mu vedruna pingule. Jäin küll oma krijaaorganisatsioonile ustavaks, kuid ei tunnistanud keelde ja ei võtnud seepärast

meditatsiooninõustaja hoiatust kuulda. Olin otsustanud krijat läbi ja lõhki tundma õppida ja ükski vastuväide ei saanud mind peatada.

Hulk aastaid hiljem, kui ma olin oma esimesest krijaorganisatsioonist üsna kaugeks jäänud, kuid seda endiselt austasin, osalesin ühel krija korduskursusel, sellal kui meie maal viibisid kaks selle organisatsiooni naissoost juhendajat. Kahe loengu vaheajal juhtus midagi armsat ja toredat. See, mida ma varem nii innukalt olin otsinud ja mida mulle nii järsult keelduti andmast, realiseerus nüüd ilma igasuguste raskusteta. Rääkisin ühe juhendajaga nelja silma all ja ta hajutas kõik mu kahtlused. Ta oli tark ja heasüdamlik ning rääkis isiklike kogemuste najal. *Kechari mudra* kohta ütles ta, et see tuleb aja jooksul, eriti kui visalt püüda keeleotsaga kurgunibu puudutada. Küsisin temalt veel ühe PY märkuse kohta, nimelt kuidas saab "tšakraid äratada neile nende eri asukohtades antavate psühhofüüsiliste hoopidega". Juhendaja selgitas selle tähendust, öeldes, et siin on mõeldud mantrat koos hingamisharjutusega. Ta ütles, et kui mingit silpi tšakra asukohas energiliselt korrata, siis see ongi "psühhofüüsiline hoop".

See selgitus pani mind innukalt harjutama. Koju tagasi pöördumise järel tundus, nagu oleksid mu parimad päevad jälle käes. Avastasin, kuidas oma krijaharjutuste lõpuosa täiustada: öeldes mantra järjest igasse tšakrasse, tajusin, et suudan peaaegu füüsilise intensiivsusega iga tšakra tuumani tungida. See harjutus tekitas tugeva meeldivustunde (*ingl. sweetness*); keha näis muutuvat jäigalt liikumatuks nagu kivikuju ja hingamiseta seisundis muutus teadvus kristallselgeks. Tahtsin ehtsa krija otsingud lõpetada ja jääda sellesse seisundisse kuni oma elupäevade lõpuni, kuid innukas soov krija kohta teadmisi hankida oli juba oma laastamistöe teinud ja kallanud mu hinge tapvat mürki.

Lisamärkus: olulised selgitused krija pranajama harjutuse juurde

Kirjutasin juba eespool, et kui mulle krija pranajamat õpetati, mõistsin, et see on seesama kundalini hingamine, mille olin juba ammu esoteerilistest raamatutest leidnud. (Selle juures õpetatakse, et selgroos liigub pidevalt energiavoog.) Imestasin, miks see ei lange kokku PY tekstides toodud kirjeldusega (tema kirjutas, et energia tuleb "panna tšakrate ümber ellipsikujuliselt ringlema").

Aastaid hiljem sain teada, et 1930. aastatel oli PY õpetanud krija pranajama teistsugust varianti, mille puhul energia ringleb ellipsikujuliselt. Teadmata põhjustel asendati see praeguse versiooniga. Mina igatahes arvan, et see oli kõigi tõsiste õppurite jaoks suur kaotus.

Olles palju katsetanud ja rääkinud ka mitmete ausameelsete sõpradega, kes katsetasid krija pranajama eri kujusid, olen ma veendunud, et krijat "vanal viisil" harjutades oleksin saanud paremaid tulemusi. See tehnika on tõeline meistritöö ja hoopis ilusam sellest, mida mõned koolkonnad praegu "ehtsa krija" pähe pakuvad. Kui oleksin muudetud versiooni asemel selle vana varianti harjutanud, oleksin võinud taevani küündida. Mõnikord küsin endalt kibedusega: "Miks küll andis PY järele kiusatusele seda muuta?"

Minu arvates ei saa krijaõpetajad päris hästi aru, mis juhtub siis, kui õpilased

avastavad, et neile õpetati mitte originaalset, vaid muudetud või lihtsustatud harjutust. Sellise saamisel esitab õpilane endale küsimuse: "Milline neist on Lahiri Mahasaya õpetatud ehtne krija?" Tihti mõtiskleb ta muudatuse põhjuste üle. "Võibolla rahuldab see paremini masside vajadusi? Hea küll, olgu, õpetajal on täielik õigus seda teha, aga palun öelge mulle, et harjutust on muudetud."

Kui selgitusi ei anta, tunneb õpilane end petetuna. Paljudele krijabanidele lööb see haava, mis enam ei parane. Tegelikult ei ole mingit praktilist põhjust, mis sellist teguviisi õigustaks. On ju küll tõsi, et väga paljud pealiskaudsed krijabanid ei tee muudatustest välja, unustavad peagi kogu loo ja kinnitavad endale, et see kõik toimub nende endi huvides. Aga parimad, tõsised krijabanid ei andesta sellisele õpetajale kunagi. Nende austus õpetaja vastu väheneb või kaob täiesti. Nii saavad alguse tülid, mille jäljed ei kao ka aastakümnete möödudes.

3. PEATÜKK

MÕTETETA SEISUNDIST HINGAMISETA SEISUNDISSE

Kasutud õpingud ja vältimatu ebaõnn

Tahe PY kirjutisi krija jooga kohta sügavamalt mõista andis mu otsingutele uue suuna. Teadsin kolme PY vahetu õpilase nimesid, kes olid juhatusega tülli läinud ja organisatsioonist lahku löönud. Lootsin leida nende kirjutistest viiteid, mis mu kahtlused hajutaksid. Otsin kokku kõik nende kirjalikud õppematerjalid, loengute lindistused ja puha. Lootsin, et nad on kõrgetasemelise eneseteostuse tõendusena krija eri tasemete vahetute kogemuste toel PY mõtteid edasi arendanud ning tahavad anda täpsemaid õppematerjale sellistele õpilastele, kes peamise allika asemel nende poole pöörduvad.

Selgus, et esimene õpilane mäletas hästi pisimaidki üksikasju oma guru elust, kuid ei soovinud kuigivõrd praktilisi õpetusi jagada. Teine oli kahtlemata professionaalsem ja omas õpetajaandi, kuid tema materjalidest ei ilmnenu midagi uut. Kolmanda õpilase materjalidest (see oli ootamatu ja väärtuslik, kuna ta oli põdenud vaimuhaigust ja kirjeldas seda põhjalikult) leidsin ainult ühe asjaliku lause *kechhari mudra* tähtsuse kohta. Kõik ülejäänud oli armetu banaalsus. Kui neil kolmel õpilasel mingeid saladusi oligi, siis olid need hästi hoitud!

Mõni kuu hiljem avastas see naisterahvas, kes oli mulle *hong sau* ja *om* harjutusi õpetanud (paljud krijabanid kutsusid teda meditatsiooninõustajaks), et ma olin "keelatud raamatuid" lugenud. Enamgi veel: olin kinkinud ühe neist paarile sõbrale! Keegi sõber näitas mulle kirja, milles nõustaja nimetas mind "meheks, kes lööb oma gurule noa selga ja annab ka teistele pistodad kätte, et nad saaksid sedasama teha"! Ta lõpetas kirja mõttega, et "tarkus on kahe teraga relv: sellega saab nii laiutavale rumalusele lõppu teha kui ka vaimset teekonda toitvad elumahlad läbi lõigata."

Tema reaktsioon oli nii ülepakutud, et ma ei solvunud põrmugi. Teda ajendasid

ilmselt tagasihoidmatud tunded; aastakümneid kestnud lakkamatu ajupesu oli ta mõtlemisvõimet pöördumatult kahjustanud. Tundsin tema vastu teatavat poolehoidu ja naeratasin, kujutades teda ette seda kirja kirjutamas: olen kindel, et kui ta nägi, et tema kahtlused mu käitumise suhtes tõeks osutusid, valdas teda rahu ja kirkastumine ning magus ja sügavalt isiklik rahuldustunne.

Teatavat vastumeelsust ületades hakkasin PY õpilaste kirjutiste asemel lugema mõningaid Lahiri Mahasaya õpilaste kirjutatud raamatuid. Need raamatud (joogaõpetaja dr Ashoke Kumar Chatterjee "Puran Purush" ei olnud siis veel ilmunud) valmistasid mulle pettumuse. Need sisaldasid vaid ilmetute sisuta sõnade lõputuid kordusi ja minu jaoks talumatut lakkamatult ühelt teemalt teisele hüplemist. Kesketena esitatud praktilised õpetused kujutasid endast klassikalistest joogateostest süsteemitult mahakirjutatud lõike. Hooletus, millega need esitati, pani mind arvama, et autor polnud vaevunud algtekste lugema ning oli arvatavasti võtnud oma tsitaadid teistest raamatutest, milles omakorda tsiteeriti varasemaid ülevaateid, jätkates nõnda jada, kuhu iga autor paljalt oma isikliku panuse äramärkimiseks mingi raasukese juurde lisas.

Otsustasin hakata uuesti uurima kõiki oma organisatsioonilt saadud materjale, püüdes neisse põhjalikult süveneda. Minu eesmärk oli ilmselt järgida PY õpetusi igapäevaelus. Kohtusime pühapäeviti mõnede krijabanidest sõpradega, lugesime üheskoos tähtsamaid lõike kaugõppekursuse materjalidest ja arutasime neid jalutuskäigu ajal. Kursus sisaldas ka esoteerilisi õpetusi, mida ei saanud pidada krija jooga osaks, kuid mis aitasid õppuritel tunnetada inimelusid juhtivaid peenmateriaalseid seaduspärasusi.

Tuleb tunnistada, et mu uuringud ei olnud tasakaalustatud: tundsin liiga surt huvi esoteeriliste õpetuste vastu. Eriti huvitasid mind kaks oskust: kuidas ära tunda oma sõpru eelmistest eludest ja kuidas praanaga tervendamise jaoks energiat projitseerida.

Materjalid sisaldasid kahtlemata vajalikke ettevaatusele manitsevaid hoiatusi, kuid mul puudus nii ettevaatus kui ka eristamisvõime. Tegutsesin nii, nagu toetaksid mind "kõrgemad jõud", uskudes et guru vägi ja õnnistus on minuga. Pöörasin tähelepanu vaid õpetuste mõnedele külgedele, valides sellised tegevused, mis mulle emotsionaalselt sobisid.

Saabus vältimatu läbikukkumine. Algul ei suutnud ma sellega leppida. Keeldusin uskumast, et olin midagi valesti teinud. Aja möödudes näitasid kõik märgid, et ma polnud kedagi terveks ravinud ega ühtegi inimest kuidagi aidanud. Olin vaid teiste rahu ja eraelu häirides ennast lolliks teinud. Mittetõestatavate "varasemate elude" valdkond näis mulle nii ilmselge ja mõistuspärane, et selle asemel, et kasutada oma mediteerimisega treenitud vaistu (mida saadud õppematerjalid pidid arendama), lõin lihtsalt kujutlusvõime kildudest oma teadvuses filmilõike, mis veensid mind, et olin midagi sellist kunagi minevikus läbi elanud. Minu unelused kujutasid vaid mu ihade täitumist ja andsid tunnistust minu sümpaatiatest ja eelistustest. Kõike seda mõista oli

liiga valus. Vajusin jahmatusseisundisse ega suutnud mõned kuud ühtegi sidusat mõtet mõtelda.

Avastan Ema harukordse isiksuse

Sel ajal hakkasin lugema raamatut "Ema ehk jumalik materialism", mille oli kirjutanud Ema (Mére) armastatud õpilane Satprem. Ema oli Sri Aurobindo õpilane, kes jätkas pärast Aurobindo surma tema uuringuid.

...

Nüüd, kus ta [Ema] ei olnud enam füüsilises maailmas, sain temaga kohtuda ainult selle armastuse dimensioonis, mida ma tema vastu tundsin. See armastus oli mu elus suur õnnistus. Läks nii, et tasapisi hakkasin selge pilguga uurima oma krija jooga harrastust ja mõistsin, kui keeruline oli mu enesepettus. Minu lähenemine vaimsele teekonnale ja suhe sellesse olid valed. Kahjuks ei olnud krijaorganisatsiooni liikmeks saamine aidanud mul oma varasemaid pranajama harjutusi täiustada: see oli tähendanud vajadust hüljata tavapärased mõtlemis- ja tunnetusviisid ning pidada lõplikeks tõdedeks hulka meelevaldseid ideesid, mida ei toetanud mingisugused faktid. Minu otsustusvõime oli muutunud vigaseks ja pea olematuks.

Harjutades ei olnud ma küllalt hoolikas. Selle asemel, et keskenduda pranajamakunsti täiustamise nautimisele, lubasin endal lõdvestuda petlikus kujutluses, nagu oleks hingamisharjutuste erikuju krija pranajama leidmine olnud erakordne õnn. See mõte iseenesest ei ole nii kahjulik, aga koos lapsiku ettekujutusega, nagu võrduks krijaharjutuste iga hingetõmme "aastapikkuse vaimse arenguga" ja nagu võiksid miljonid sellised hingetõmbed sind vältimatult viia Kosmilise Teadvusega ühinemiseni, võib see tekitada ebaõige suhtumise.

Tegelikult püüdsin ma teha võimalikult palju pranajama kordusi ega tundnud oma harjutusmeetodi pärast mingit häbi ega kahetsust. Ma ei taibanud, et mu harjutustetsükkel oli muutunud sisutuks harjumuseks. Raudse tahtejõuga endale peale pandud distsipliini pehendas "guru õnnistuse" lummas lubadus.

"Kas pole õnn, et sa oled leidnud endale tõelise guru?" Aastaid kuulsin ma oma krijaorganisatsioonilt seda tuttavat refrääni: "Kas pole vaimustav, et Jumal Ise on ta sinu jaoks välja valinud?" "Oo jaa, me oleme nii õnnelikud," vastasime me rõõmupisaratega silmis. Kõige muu kõrval avaldas see mõte mulle kõige tapvamat mõju; see oli häll, mis toitis ja tugevdas mu egot.

Minu kõige varasemad jõupingutused raamatutest õpitud pranajamat harjutades olid kantud pidevast täiusepüüdest. Algul oli mu intuitsioon elav ja sai pidevaid lisastiimuleid; harjutades eeldasin vältimatut arengut ja iga hetk sellest tekitas minus vaikset erutust. Tundsin end pidevalt inimesena, kes järgib täiuslikkuse või pigem Ilu ideaali. Hiljem, kui mulle anti krija harjutused, nüristas mu pingutuste intensiivsuse mõte, et ma harjutan "kõige kiiremat vaimse arengu tehnikat". Minu äpardumise

peapõhjult tuleb otsida asjaolust, et olin reetnud meie kultuuri poolt minusse tasapisi sisendatud väärtused.

Otsused, mis mind päästsid

Mulle avaldas sügavat muljet, kuidas Ema käsitles *japa* (korratava mantra) küsimust. Ta meenutas, kuidas oli kunagi ühe filmi linastusel kuulnud sanskritikeelset mantrat: OM NAMO BHAGAVATI NARAYANAY. Ta oli mõelnud, mis võiks juhtuda, kui ta seda oma igapäevase meditatsiooni ajal kordab. Seda ta tegigi, kasutades ainult mantra esimest poolt "Om namo Bhagavati", ja tulemused olid erakordsed. Ta rääkis: "Sellel (mantral) on mingisugune kalgendav mõju: kogu rakkude sisu muutub ühtseks tahkeks massiks, mis on tohutult kontsentreeritud – võngub ühes kindlas rütmis. Kõigi organismi tavapärase vibratsioonide asemel jääb alles vaid üks vibratsioon. See muutub teemantkõvaks, üheks kontsentreeritud massiks, samuti nagu kõik keharakud... See muutis mu jäigaks. Ma olin jäik, nagu oleksin üks ühtlane mass." (Tsitaat Ema raamatust "Agenda".)

Selle peale hakkasin ma *japat* harjutama. Midagi erilist ei toimunud. Või ehk siiski toimus, sest ma tundsin vastupandamatut vajadust järgida mingeid reegleid, et saaksin jälle muutuda tõsimeelseks, nagu olin olnud oma vaimsete harrastuste algusaegadel. Neid reegleid on kolm:

1) MÕTETE VAIGISTAMINE

pranajamas täiuslikkuse saavutamiseks on vaja vabaneda mõtetest ning seda võimaldab üksnes *japa* harjutamine. Mul on moraalne kohustus kasutada krijat harjutades teadvust, mis viibib Sri Aurobindo ja Ema kirjeldatud sügava rahu seisundis. Ainult siis saab Jumalik õnnistus laskuda alla mu ellu ja täita kõik mu olemuse tahud – mõtted, tunded, tajud...

2) pranajama – PRATYAHARA

pranajama annab rahu- ja tasakaaluseisundi, mis on aluseks järgmisele sammule, *pratyaharale*, mis tähendab teadvuse eemaldumist välisest tegelikkusest. Minu viis meelt pöörduvad sissepoole. Vähimigi liigutus teeb sellele seisundile lõpu. Sellepärast tuleb liikumist nõudvad harjutused (*maha mudra*, *jyoti mudra* ja kõrgema taseme krijad) sooritada enne *pratyahara* seisundisse sisenemist; hingamisele ja südame tööle tuleb anda aega maha rahuneda.

3) MÜSTIKU TEE

Minu huvi krija vastu ei tähenda esoteerilisi uuringuid. Ma pean kaotama oma teadvusest kõik varasemad mõttetud ettekujutused krija olemuse kohta.¹ Nüüd käin ma müstiku teed ja rohkem pole mul midagi öelda.

¹ Aastaid oli krija minu jaoks harjutus, mida tehakse selleks, et miski sinus areneks ja paremaks muutuks. Müstiku tee on midagi muud, see on sinu ja Jumaliku vaheline armulugu. Selle erinevuse mõistmiseks kulus mul aastaid.

Valin endale Sri Rami japa

Enne, kui rääkida, kuidas ma hingamiseta seisundi saavutasin, tuleb selgitada, et see ülev seisund ilmnes alles siis, kui olin saanud nii küpseks, et loobusin oma esialgsest mantrast (*Om Namō Bhagavati*) ja võtsin endale Swami Ramdasi õpetatud mantra (*Sri Ram jay Ram jay jay ram Om*).

Lugeja on ehk tuttav selle pühaku lühikese elulooga, mille pealkiri on "Jumalat otsimas".

Swami Ramdas sündis 1884. aastal Indias Kerala osariigis Hosdrugis ja talle pandi nimeks Vittal Rao. Ta elas tavalist elu ning koges perekonnainimese elu tavalisi rõõme ja muresid. Tihtipeale juurdles ta elu tõelise mõtte üle ning igatses asuda vaimsele teele, et kogeda tõelist "Rahu". Kui õige aeg kätte jõudis, tutvustas isa talle mantrat *Ram* ning kinnitas, et seda lakkamatult korrates saavutab ta aja jooksul ihaldatud jumaliku õnnetunde. Selle peale loobus Ramdas ilmalikust elust ja läks ringirändava *sadhuna* laia ilma Jumalat otsima. Mantra *Om Sri Ram jai Ram jai jai Ram* oli tal lakkamatult huultel. Pühak Ramdas rändas seda mantrat korrates risti ja põiki läbi kogu India.

Peagi kadus mantra ta huultelt ja sisenes südamesse. Ta tajus oma kulmude vahelises punktis väikest ümmargust valguslaiku, mis täitis ta õndsusvärinatega. Seejärel täitis valgus kogu ta olemuse. Varsti jõudis ta seisundisse, kus sellisest vaimus elamisest sai lakkamatu ja muutumatu kogemus.²

Swami Ramdasi lihtsuse ja tema kogemuse suuruse avastamine oli minu jaoks väga innustav. Püüdsin üht tema fotot vaadates korrata ta mantrat. Ja kogesin sellist teadvusseisundit, et võtsin selle korrapealt omaks.

...

Nüüd algas mu elu kõige ilusam aeg. Ma pean seda tõelise mõistmise alguseks ja loodan, et ei unusta kunagi tollal saadud õppetunde. Selle juba varem mitmetelt lindistustelt kuulnud mantra kõla oli väga meeldiv. Mulle meeldis panna see oma rinnas vibreerima ja küllastada see oma südame püüdlustega. Mala (roosikrantsi) abil hakkasin mantrat jalutuskäikudel 108 korda valjusti kordama (roosikrantsis on 108 helmest) ja jätkasin seda seejärel mõnda aega hääletult (automaatselt).

Kuna märkasin, et mantra tekitas minus vastupandamatu tungi kõike korrastada, mõtlesin, et see võiks samamoodi aidata mu teadvust puhastada, minu psühholoogilist sisseseadet korda panna. Sellepärast jätkasin äärmise tõsidusega selle harjutamist, isegi kui ma end teinekord veidi uimasena tundsin.

² Swami Ramdas sisenes *mahasamadhisse* 1963. aastal. Lisaks japa kordamisele suhtus ta kõigisse inimestesse kui Jumala (*Ram*) avaldumisvormidesse ning kõigisse elusündmustesse kui Jumala tahte väljendusse. Ta jäi sellisele maailmanägemisele kindlaks ja viibis alati kirjeldamatu õnne seisundis.

Kogen hingamiseta seisundit

Tol ajal alustasin ma oma krijaharjutusi *maha mudraga*, sellele järgnes krija pranajama (kõige rohkem 48 korda), seejärel kolmanda taseme krijaks nimetatud harjutus (hiljem andsin sellele täpsema nimetuse: lihtsustatud *thokar*), seejärel kordasin mahedalt krija pranajamat. Tavaliselt tegin seda mitte rohkem kui 12-24 kordust. Tundsin vaistlikult, et selleks ajaks on õige aeg hingamisharjutus lõpetada. Kõige viimane harjutus oli mõtteline pranajama (*ingl. Mental pranayama*): viisin oma teadvuse 10-20 sekundiks üksteise järel (piki selgroogu alt üles ja seejärel ülalt alla) igasse tšakrasse. Peatusin naudinguga igas tšakras nagu mesilane, kes lendleb õie kohal, mille nektar teda ligi tõmbab. Osa mu tähelepanust oli kogu aeg koondatud sisemisele kolmandale silmale, mida Wordsworth nii õigesti nimetab "üksinduse õndsuseks".

Kõik see kokku oli pranajama harjutuste tsükkel. Selleks, et edukalt *pratyahara* seisundisse minna, viisin teadvuse omaenda ettekujutusele Jumalikust ning kogesin südames rahunet. See aitas mul jätta igasugune vastupanu ja olla avatud nüüd algavale kogemusele. Vahepeal hästi nõrgaks muutunud hingamine peatus lõpuks täiesti, justnagu pendel, mis jõuab tasakaalupunkti. Siin oli tähtis moment tajuda selgelt mu keha seestpoolt kosutavat energiat. Oli tunne, nagu hingaksid rakud puhast energiat, mis ei pärine sissehingatud õhust. Tunnetasin nii tšakraid kui ka kogu keha tervikuna. Hingamine oli täiesti kadunud. Kopsud ei töötanud ja selline seisund kestis ilma vähimagi ebamugavustundeta hulga minuteid (10-20 või enamgi); ma ei tundnud vähimatki üllatust ega mõelnud "Lõpuks ometi!". Kogemus oli tervikuna väga meeldiv: sinises sügavikus viibides tundsin ennast hingamist nõudvatest füsioloogiaseadustest vabana.

Keha oli kivina liikumatu ning harjutus lõppes ebatavaliselt sügava rahu kogemisega.

Tuul vaibub,
lained kaovad,
meri rahuneb.
Õhtul sulgub õis,
rahvas lahkub;
mäele laskub sügav rahu.

(Taisen Deshimaru Roshi luuletusest)

Selline kogemus kordus päevast päeva, kuid seda vaid siis, kui kordasin paar tundi enne krijaharjutusi valjusti vähemalt ühe mala jagu *japat*. *Japa* ja hingamiseta seisundi saavutamise vahel oli vaieldamatu seos. Võisin selles iga päev uuesti veenduda. Igapäevaseid harjutusi alustades küsisin endalt sageli, kas ma ka seekord kogen seda jumalikku seisundit. Tundus peaaegu võimatu seda nii lihtsalt saavutada. Ometi kordus see alati punktipealt.

Seal, kus mu parimad kavatsused olid liiva jooksnud, oli *japa* selle ime teoks teinud!

Ma ei lakka selle üle imestamast. Näib uskumatu, et *japa*, üks maailma lihtsamaid harjutusi, võib *eranditult alati* sellise väärtusliku tulemuseni viia! *Japa* "ram" abil saavutatud tulemustega võrreldes näisid mu varasemad kogemused hingamise aeglustamisel minu organisatsioonilt saadud keskendumisharjutuse abil nüüd ebapüsivad ja hajuvad nagu peegeldused veepinnal.

Märkusi japa kohta

Swami Ramdasi lihtne elulugu on üks neid haruldasi raamatuid, mis annavad õige arusaamise sellest, mida me peaksime võimalikult kiiresti tegema: alustama *japaga*. See raamat on tuhandeid kordi väärtuslikum arvukatest *japat* käsitlevatest kirjutistest, milles puudub kirg ja mõistmine. Enamikus neist räägitakse vaid banaalsusi. Kui ma loen, et *japa* jaoks kasutatav mala (roosikrants) peab olema tehtud sellest või teisest materjalist või et keegi ei tohi seda näha või et sumeru helmest (lisahelmes, millega mala lugemine algab ja lõpeb) ei tohi loendades kunagi üle minna (kui teed kogu mala kaks korda läbi, tuleb see ümber pöörata ja alustada teist loendamist eelmise loendamise viimasest helmest), siis on mul tunne, et kirjutajal jääb puudu tervest mõistusest. Sama mõte tekib, kui lugeda, et *japa* toimib vaid siis, kui kordame teatavat kindlat jumalateenistustel kasutatavat vormelit.

Minu vaimustus *japast* sündis tähelepanekust, et *japa* vaigistab mõistuse taustmüra. Ma ei mõtle siin mitte tavapärasest segadust mõtetes, vaid konkreetselt "taustmüra", mis jääb püsima siis, kui mõistus pärast päevatööde tegemist jälle rahuneb ja me tahame krijaharjutusi teha ning oleme kindlad, et teeme neid parimates võimalikes tingimustes. Nüüd märkame, et mõtted ei ole hoopiski päriselt vaikinud. Lakkamatu hajus taustmüra ei lase meil kahjuks tõeliselt mõteteta seisundisse jõuda. Vahel avaldub see mitte eriti tugeva rahutuse või närvilisusena.

Kui teeme päeva kestel (mitte vahetult enne harjutusi) teatava hulga *japa* kordusi, kaob see müra ning teadvus on täiesti vaikne ja liikumatu. *Japa* peatab mõistuse kasutu "sisekõne". See on krija jooga harjutamisel väga tähtis. Tõsi on ka see, et *japa* annab parima meeoleolu meditatsiooniks, kuid kõige olulisem on püüda saavutada mõteteta seisundit.

Muidugi saab krijat harjutada ka ilma päeva jooksul mingit *japat* kordamata, nagu me saame ära jätta ka mantrad *om* ning *Om namo Bhagavati Vasudevaya*. Kuid sellisel juhul võivad krijaharjutused muutuda mehhaaniliseks mänguasjaks, mis viib meid Jumaliku poole püüdlemise sisemisest allikast kaugele eemale. Kui käsitleda krijat paljalt hingamisharjutusena, on oht langeda aja jooksul kuivusse, tühjusse ja tüdimusse.

Minu enda kogemusest sündis otsus, et ma ei loobu kunagi *japa* kordamisest. Olin sellega saavutanud täieliku "liikumatus" (*ingl. solidity*) seisundi. *Japa* ja krija ühendamisest sündinud võluvägi oli imbunud mu elu igasse soppi.

Süüvisin innukalt pühenduspalvet käsitlevasse kirjandusse. Algul lugesin peamiselt "Hesühhasmi" ja kirjutisi Avila püha Teresa kogemustest. (Neid küsimusi puudutatakse minu raamatu kolmandas osas.) Sellest ajast on mu teadvuses püsinud arusaamine palve harrastamise väärtusest.

Pühal Teresal oli geniaalne sisemine tunnetus: katoliikluse loendamatu keerukuste udus nägi ta ära, et lihtsa palve kordamise abil suudab hing läbi kõigi vaimse teekonna eri tasandite jõuda ühinemiseni Jumalaga.

Need uuringud aitasid mul vabaneda ebaõigest suhtumisest vaimsesse arengusse: õppisin võtma ennast sellisena nagu ma olen ja lõpetasin endale võimatute eesmärkide seadmise. Õppisin siiralt alistuma Jumalikule. Krijast saadud ja palve kaudu Jumalikule pakutud rõõm kasvatas minus alandlikkust. Ma ei sidunud enam krijat mingi psühholoogilise eneseanalüüsiga. (Paljud ei mõista, et krija joogas on eneseanalüüsi tähtsus väga väike või lausa olematu.) Minevikus tahtsin ma vaevaga, kivi kivi haaval, justkui vanale alusmüürile uut ehitust rajades, ehitada oma "eneseteostuse" või pigem oma maaja üle saavutatud võidu majesteetlikku hoonet. Arvasin, et areng on võimalik ainult oma psüühikat piirates ning oma halbu harjumusi ja pahelisust ja egoismi juurteni hävitades. Nüüd jätsin ka juurdlemise selle kallal, miks heaolu- ja rõõmutunde perioodid mu elus vahelduvad aegadega, mil harjumuspärased vaimsed "lohutused" mind maha jätavad. Palve õpetas mulle, et oma pingutuste eest ei tule oodata vastutasu. See õpetas mind jätkama ka hoolimata mis tahes tunnetest, nagu oleksin ma vaimse teekonna jaoks kõlbmatu.

Jumalikust sai minu jaoks miski, mida ma ei suutnud mõista, miski, mis oli mõistusest ja minu mõtlemisvõimest suurem. Allutasin oma olemuse täielikult Jumalikule ning krija muutus päev päevalt kirkamaks, lihtsamaks ja loomulikumaks. Mu peamine mure oli hoida oma teadvus mõteteta seisundis.

Mälestused, kogemused ja tunnetused

Kui püüdsin süüvida palvesse ilma krijaharjutusi tegemata, tegin mõned avastused, mis andsid selget tunnistust krijaharjutuste universaalsusest.

Esimene kogemus: thokari olemuse iseeneslik avaldumine

...

Teine kogemus: ristikujuline palve

...

Kolmas kogemus: palve ülekandmine igasse tšakrasse

...

4. PEATÜKK

OTSIN "EHTSAT KRIJAT"

Esimene õpetaja: Jumala kolm omadust

See aasta, mis oli andnud palju suurepäraseid kogemusi ja selge sisekaemuse hetki, hakkas vaikselt läbi saama. Järgmine aasta ei olnud enam nii särav, sest juhtus midagi, mis tekitas mu mõtetes ja tunnetes tõelise segadiku. Austrias Viinis reisil olles leidsin ma raamatu, mille autor, India joogi Swami Hariharananda väitis end õpetavat Lahiri Mahasaya krija originaalversiooni ning väitis, et PY õpetus on selle mõnevõra modifitseeritud variant. Puretuna alg-krija leidmise kinnisideest ja kahtlustades, et PY oli oma Lääne jüngrite piirangute arvesevõtmiseks õpetanud krija lihtsustatud varianti, uurisin ma seda raamatut lootuses avastada sealt ehtne krija pranajama.

Samal ajal piirasin oma igapäevast *japa* praktikat. Mõtlesin tihtipeale: "Ma ei tohi hetkekski, mitte minutikski kaotada hingamiseta seisundi õndsust. See on kõige tõelisem asi, mida ma kunagi olen kogunud!" Aga palavikulised alg-krija otsingud ajasid mind hulluks. Olin avanud ukse, mida oli raske jälle sulgeda. Leitud raamatu ikka ja jälle ülelugemine ja mõningate lausete hoolikas allakriipsutamine pakkus mulle suurimat rõõmu ja rahuldust. Mind erutas lugeda, et kui pranajamat harjutades ei kuulda, ilma kõrvu sulgemata, oma sisemuses heli *om*, on tegemist vale ja ebatäpse praktikaga.

See üks lause võttis mult une. See tekitas ohtlikke kahtlustusi, et mind ja kõiki Lääne inimesi on kujuteldamatult rikkast ja sügavast vaimse eneseteostuse tehnikast ilma jäetud üksnes seetõttu, et PY-l oli olnud liiga raske seda oma esimestele ameeriklastest järgijatele õpetada. Oli see tõsi või vale? Tegemist oli vastuolulise küsimusega, kuid vähemalt minu elus asendas "ringirändavate gurude" maailm ühes kõigi nende hüsteeriliste väidete ja loendamatute vastuoludega selle, mida ma seniajani olin kannatlikult üles ehitanud. Möödus mitu aastat, enne kui see taevalik tunne, mille hingamiseta seisund oli mu ellu toonud, jälle tagasi tuli. Lisaks küsimusele lihtsustustest, mida PY võis ehk krija joogasse sisse viia, täitis mu teadvust rõõmus eelaimus sellest, kuivõrd ma võiksin kõiki oma igapäevaselt harjutatavaid tehnikaid täiustada.

India krijaõpetaja Swami Hariharananda raamat oli, sarnaselt arvutute teistega, mida ma hiljem lugesin, vaid peibutis, mis pidi autori rajatud krija koolkonna vastu huvi äratama, mistõttu see ei sisaldanud prakilisi selgitusi. Sellegipoolest väarisid seal esitatud seisukohad tähelepanu; kahtlemata pärinesid need väga sügavast pranajama praktikast. Autori tutvustatud teoreetilised seisukohad olid minu jaoks täiesti uudsed ning moodustasid kauni ja sidusa raamistiku krija praktikale, mille aluseks oli

kordumatu ja järjest põhjalikum süüvimine *omkar*-tegelikkusesse.

Omkar läbistas kaelakee pärleid koos hoidva ühendusnööri kõi krija eri etappe. Lisaks tuli *omkar*-tegelikkust tajuda mitte üksnes mitmesuguste helide ja värvide, vaid ka "õõtsumise" või "surve" kujul.

Tuletades meelde mu "meditatsiooninõustaja" huulilt lipsanud väljendit krija pranajama ühe variandi kohta, mida PY oli mõnelele oma järgijatele õpetanud, sisendasin ma endale, et "ehtsa krija" tunnusteks on kaks üksikasja:

- 1) krija pranajama käigus korratatakse mõttes igas tšakras silpi "om";
- 2) krija pranajama ajal tuleb kogu tähelepanu koondada seesmistele, nn astraalhelidele.

Oma koolilt saadud "om-tehnika" harjutamisele pühendatud aega meenutades teadsin ma kindlalt, et kõik sisehelide kuulmiseks tehtavad pingutused tasuvad end kuhjaga ära. Mitte miski muu ei olnud ületanud tolle perioodi kogemust, mis seisnes üha kasvavas pühendumuses Jumalikule, südamest tõusvas vaimses kires kogetud õnnistavas ekstaasis. Mind köitis mõte võimalusest seda krija pranajama külluslikuma versiooni praktiseerimise kaudu uuesti kogeda.

Juba mõne päevaga ilmus jälle mu ellu varasemast tuttav magusus (*ingl. sweetness*) ja ma võtsin selle avasüli vastu. Ei mäleta täpselt, kui mitu krija hingamist ma iga päev tegin, kuid kindlasti ei olnud seda üle 48 60 korra. Paljudeks nädalateks sai *omi* vibratsioonide igapäevasest kogemisest minu paradiis maa peal.

Päevast päeva näis kõik mind ümbritsev olevat justkui "polsterdatud" ja kõik ebakõlad mahenesid. Kogu maailm näis olevat muutunud; oleksin justkui elanud täiuslikus maailmas, kus polnud kohta muredele. Vabal ajal mõtlesin sellele, milline haruldane aare on krija tehnika. Ei kujuta ette, et veel miski muu võiks nii õndsliku enesetunde anda.

Naljakas oli see, et ma polnud õpetajat ennast veel kohanudki, olin ainult tema raamatut lugenud. Äärmuslik oli siinkohal minu praktika intensiivsus! Tundsin selgelt, et kujuteldamatu magusus kuulub mulle, et ma võin seda kogeda iga päev, nii harjutamise ajal kui ka tööst puhates. Kogu mu krija praktika keskendus sellise tunnetuse säilitamisele.

Raamatu autor Swami Hariharananda läks Ühendriikidesse operatsioonile ja tegi teel vahepeatuse Euroopas. Pingutasin väga, et seda juhust kasutades teda kohata ja saada pühendustseremoonial tema õnnistus.

Tema sissejuhatav loeng jättis mulle sügava mulje. Ta nägi välja kuninglik ja väarikas. Ta oli "maaliliselt" üleriietesse mähitud; tema kõrge vanus, pikad juuksed ja habe olid tüüpilised targa tunnusemärgid. Sain loegu ajal üle esimeste ridade talle mõne pilgu heita; mulle näis, et ta on Lahiri Mahasaya pärandi vahetu edasikandja.

Tema hämmastavad ja kaasahaaravad sõnad olid mulle ilmutuseks, kuid aegajalt ei lasknud tehnilistele peensustele keskendumine mul tema juttu täie tähelepanuga

kuulata. Mind huvitasid sellised küsimused nagu milline heli peab ehtsa krija tehnika puhul kõris tekkima või millisesse keskusesse energia selgroos tõuseb.

Omkari sisemise liikumise õigesti edasiandmiseks puudutas ta vibreerima pandud käega mõne kuulaja pead ja rinda, püüdes seda liikumist nende kehasse üle kanda. Ta viis kuulajad uutesse imepärasesse dimensioonidesse, andis end jäägitult meile, et me kogeksime *omkari* kogemuse tuuma.

Siinkohal ma ainult viitan sellele, mida olen tema koolkonnalt õppinud. Täpsema kirjelduse leiab 7. (vt *maha mudra*) ja 11. peatükist. See koolkond on algusest peale õpetanud kolme peamist krija pranajama meetodit. Ma ei saanud kõike seda ühe pühendustseremooniaga. Väga tähtsad olid ka jutuajamised Swami Hariharananda kauaaegsete õpilastega.

Antud koolkond on õpetanud sügava, nõrga ja väga nõrga, peaaegu olematu hingamisega krija pranajamat. Viimasel ajal kalduvad nad õpetama ainult teist varianti, mille õpetamine ja harjutamine on väga lihtne. Minu arvates on tähtis harjutada kõiki kolme, õiges järjekorras ja piisava arvu kordustega. See on kõige kiirem tee hingamiseta seisundisse jõudmiseks ja *omkari* vibratsioonidega sügava kooskõla saavutamiseks.

Sügava hingamisega pranajama osas osutus mu intuitsioon täpipealt õigeks: harjutuse käigus öeldakse mõttes "om" iga tšakra selgroo tagaküljel asuvasse poolde *muladharast* kuni *fontanelle'*ini sissehingamise ajal ja iga tšakra selgroo esiküljel asuvasse poolde *fontanelle'*ist kuni *muladharani* väljahingamise ajal. Harjutuse eesmärk on saavutada hingamiseta seisundi (*sahaja kumbhaka*) stabiilsus.

Nõrga hingamisega krija pranajama käigus liigutakse kõigist esimesest viiest tšakrast *ajnani* nii, et iga sissehingamine saab alguse eri tšakrast. Siis liigutakse veel ühe nõrga hingamisega *ajnast fontanelle'*i. Seejärel kordub sama vastupidises järjekorras.

Väga nõrga hingamisega krija pranajama eesmärk on olla päeva jooksul teadvel 1728 hingetõmbest. Et selline harjutus võtab aega umbes kolm tundi, saab seda harrastada vaid kord nädalas või erijuhtudel.

Mina otsustasin, et ei loobu kunagi sügava hingamisega krija pranajama harjutamisest.

Kojujõudmise järel elasin läbi unustamatu kogemuse. Oli talv ja mul oli kolmenädalane puhkus. Veetsin kõik hommikupoolikud oma kodu soojuses, harjutasin nii palju kui võimalik ja rakendasin kõiki põhimõtteid, mida swami nii hoolikalt oli rõhutanud. Lisaks veetsin mõne päeva kaunis talispordikeskuses, kus sain sihitult lumisel maastikul uidata. Sellal kui ma laisalt edasi lonkisin, algas varane päikeseloojang, mis kallas maastiku üle hingetuks võtva värvigammaga. Väike lummemattunud küla sädeles mõne hiilgava hetke jooksul kõigis vikerkaarevärvides. Selline pilt jääb mu mälus alati toda suurepärase elujärku tähistama.

Aasta hiljem sain neilt krija teise taseme õpetuse.

Aitasin ennastunustavalt krija teise taseme pühendustseremooniat ette valmistada. Õpetus anti kuulajatele edasi vahetult, mitte aga kirjalike materjalide kaudu, nagu oli tehtud minu esimeses organisatsioonis. Ma olin nii õnnelik!

Krija teise taseme eesmärk on kuue tšakra ületamine (*ingl. transcend*). Praana saavutab suurema intensiivsuse ja jaguneb kõigi tšakrate vahel ühtlaselt. Kogu harjutuse paljude korduste järel (mis sisaldavad ka teatavaid kindlaid pealiigutusi) tekib tunne, nagu eralduks teadvus kehast ja muutuks rahumeres hõljuvaks pilveks. Öeldakse, et krija teise taseme lõpuks leiab aset "kookospähkli purustamine". Kookospähkel tähistab inimpead, mille ülemine osa täitub rahustava praanaga.

Kui ma pärast swamiji pühenduse saamist linnas ringi kõndisin, tundus kõik nähtu kaunim kui kunagi varem. Oli päikesepaisteline päev ja pärastlõuna säras helisesid kirikukellad. Ma elasin justkui taevas. Tundsin täiuslikku kergust ja rahu, justkui mu krijateekond oleks sihile jõudnud.

Koju tagasi pöördunud, harjutasin intensiivselt. Ühel päeval, veel tööl olles, olin ruumis, mille aknast paistsid kauged mäed ja nende kohal puhas sinine taevas. Olin ekstaasis! See kauge taevas oli minu täielikult krija joogale pühendatud tuleviku peegel. Esmakordselt hakkas kuju võtma plaan minna pensionile, elada miinimumsisetulekust ja jääda kuni oma elupäevade lõpuni sellesse seisundisse.

Kahjuks tabas mind järgmisel aastal ränk pettumus. Palvele õpetada teisi edasijõudnute tehnikaid järgnes Swami Hariharananda äge reageering: soov lasta end neisse pühendada näitab, et me ei soovi praktiseerida krija põhiharjutusi.

Swami selline otsus mõjus mulle laastavalt. Kus ja kuidas saaksin ma siis tema koolkonnalt kõrgemaid krijaharjutusi õppida?

Kujunenud olukorras kadus paljude õppurite entusiasm ja õpetaja jäi üha sügavamasse isolatsiooni. Ta ei arvestanud sellega, et enamikku krijabane kihutas tagant kustumatu uudishimu ja nad ei tunnistanud oma teel mingeid takistusi. Õpetaja õnnetu otsus käivitas sundrefleksi, mis tõukas talle kõige vajalikumad inimesed temast eemale. Täieliku õpetuse järele janunedes hakkasid nad otsima teisi õpetajaid. Nende lahkumisest pettununa jäi ta veelgi kangekaelsemalt oma esialgse otsuse juurde. Need, kes püüdsid talle olukorra absurdsust selgitada ja lahendust leida, oleksid nagu seinaga rääkinud.

Pinnas, mida ta oli harinud, hakkas muutuma viljatuks. Tal olid olemas kõik vahendid ja võimalused läänemaailma tähelepanu köitmiseks. Raamat, mille ta oli kirjutanud, oli osav käik, mis muutis ta Läänes tuntuks ja tagas talle krija valdkonnas keske koha. Inimestele avaldas mõju ka tema India targa välimus. Sajad uurijad olid valmis tema missiooni toetama, kohtlema teda kui jumalust ja osutama samasugust austust tema võimalikele abilistele ja järgijatele.

On tõsi, et paljud olid tema krijaga rahul, kuid sellised inimesed ei hakanud kunagi oma õpetaja jaoks seminare korraldama. Avameelselt öeldes ei piisanud paljude järgijate ustavusest, et hoida ära halvimat. Tema kiiduväärsetest püüdlustest ja kõigist suurepäraresetest peensustest, millega ta oli meie krijat rikastanud ja selle harjutamise kaunimaks muutnud, ei piisanud selleks, et hoida ära tema missiooni karilejooksmist

- igatahes mitte siin Euroopas.

Mitmed neist samadest inimestest, kes olid varem tema seminare korraldanud, vahetasid vanadel reklaamvoldikutel ära vaid õpetaja nime ja foto ning kutsusid Indiast kohale ühe teise õpetaja, kuna teadsid, et ta on nõus õpetama täielikke krijatehnikaid.

Need, kes olid selle õpetajaga varem Indias kohtunud, teadsid, et tema vaimne eneseleidmine oli peaaegu olematu. See kutse sündis pigem meeletehete kui veendumusest. Viisaprobleemide tõttu kulus ligi kaks aastat, enne ta viimaks Euroopasse jõudis, ja kui ta lõpuks saabus, olid pea kõik meie esimese õpetaja järgijad valmis tervitama seda uut gurut kui jumala sõnimitoojat.

Tegelikult andis uus õpetaja meile nii ihaldatud võtme *kechhari mudra*, *navi krija* ja teiste harjutuste õppimiseks. Kuid lubage mul kõigepealt rääkida kohtumisest, mis valmistas mulle mu elu suurima pettumuse. Ma kontakteerusin ühe krija kooliga, mis jäi Lahiri Mahasaya õpetustest väga kaugemale. Tahaksin vaid lühidalt rääkida sellest koolist (mille nimegi ma ei soovi nimetada), mis tähistas minu vaimsete otsingute madalpunkti.

Teine õpetaja: krija fiktsioon

Nende õpetatud krija jooga aluseks olid ühe india lasest isiku õpetused, kes väitis end olevat Babadži vahetu õpilase. Kool pakkus krija jooga kolme taset, mida piisava püsivuse korral olevat kerge omandada umbes kolme aastaga. Mõte sellest, et olin leidnud allika, kust saan krija kohta kõike õppida, erutas mind üliväga.

Raamat, mis pakkus sissejuhatust kooli õpetustesse, oli väga kummaline: selle illustratsioonid mõjusid muinasjutulikult. Raamatus ei mainitud selliseid tehnikaid nagu *talabya krija*, *kechhari mudra*, *navi krija*, *omkar pranajama*, *thokar*... Keskse tehnika nimi oli *krija kundalini pranajama*. Sellele lisandus hulk muid õpetusi, mis jagunesid neljaks põhiosaks: hatha jooga, dhyana jooga, mantra jooga ja bhakti jooga. Esimesed saadud õpetused ei valmistanud mulle küll pettumust, kuid tekitasid mõningat hämmeldust. Õpetajal oli kinnisidee, et hinge kinni hoida on keelatud, mistõttu Lahiri Mahasaya jaoks keskse tähtsusega *yoni mudrat* loeti ohtlikuks ega lubatud kasutada. Tõtt öelda oli nende krija kundalini pranajama tõeliselt ilus. Kõige häirivam oli siinjuures see, et kui olid ettenähtud arvu hingamisi sooritanud, tuli käivitatud protsess äkitselt peatada ja üle minna *dhyana krijale*, meditatsioonile, millel polnud mingit pistmist selgroo, tšakrate jms-ga.

Enne selles koolis õppimist olin ma ühendanud PY organisatsioonis õpitu Swami Hariharananda õpetustega ja koostanud väga meeldiva harjutustetsükli, mille lõpuosa (tšakratele keskendumine) oli puhas rõõm. Nüüd uusi harjutusi tõsiselt praktiseerides tekkis minus igatsus selle järele, millest olin loobunud (raske südamega tajusin, et ma

ei saavuta midagi olulist).

Teise taseme keskne osa oli pühendus India mantratesse. See teema köitis mind rohkem. Mantrasse pühendamise päevale eelnes üks päev vaikimist. Kuulasime lummatult suurepärasest loengust *japa* harjutamise kasulikkusest. Samas mõned õpetused hämmastasid mind. Talusin kõike kannatlikult, kuna olin pannud suuri lootusi järgnevale kolmandale tasemele.

Kolmas tase valmistas ränga pettumuse. Ehtsate kõrgemate krijatehnikate asemel pakuti klassikalisi joogaharjutusi, mis oleksid sobinud krija ettevalmistuskursusesse. Selle kurnava ja tüütu kursuse lõpuks antud kuus *samadhitehnikat* olid järgmised: üks versioon *hong sau* harjutusest, kolm üpris tavapärasest visualiseerimisharjutust, klassikaline õpetus pidevast teadlikkusest kogu päeva jooksul ja lõpetuseks variant sellest samast *om*-meditatsiooni harjutusest, mille olin saanud oma esimeselt krija koolilt. *Hong sau* ja *om*-harjutuse versioonid näis olevat koostanud sellise isiku laisk mõistus, kelle ainuke eesmärk oli vältida süüdistust PY organisatsiooni jäljendamises ja keda põrmugi ei huvitanud, kas neil harjutustel ka mingit mõju on. Nii näiteks asendati esimeses harjutuses mantra "*hong sau*" mantraga "*om Babadži*", hoolimata sellest, et *hong sau* on universaalne mantra, valitud spetsiaalselt selle kõla rahustava mõju tõttu hingamisele, mille vibratsioonidega ta on seotud. Kolm visualiseerimisharjutust olid sellised, mida igapäev võiks leida igast keskendumisele ja meditatsioonile pühendatud raamatust. Paljudele meist, kes me olime aastaid praktiseerinud PY organisatsioonis õpetatud krijaks ettevalmistavaid harjutusi, mõjus nende harjutuste õpetamine *samadhitehnikate* nime all külma dušina.

Mõned meist sõandasid küsida õpetaja arvamust Lahiri Mahasaya krija kohta. Algul oli ta tõrkuv ja meie huvi ei paistnud teda rõõmustavat, kuid lõpuks võttis julguse kokku ja tutvustas oma seisukohti. Tema arvates ei olnud Lahiri Mahasaya küllalt pühendunult järginud kõiki Babadžilt saadud õpetusi, mistõttu ta... suri. Hämmastusega taipasime, et kuna Lahiri Mahasaya ei olnud saavutanud surematust (mille selle õpetaja arvates peaksid saavutama kõik need, kes täie andumusega terviklikule krijale pühenduvad), ei pidanud meie õpetaja teda kuigi oluliseks.

Aga lubage mul selle teemaga lõpetada ja pöörduda tagasi teiste küsimuste juurde.

New Age rühmad

Ülalkirjeldatud teise kooli järel kujunenud meeleolu viis mind kokku inimeste ja rühmitustega, kelle krija jooga oli segatud New Age'i ideedega. Need ajad meenuvad mulle alati tollal ostetud pühenduslaulude salvestusi kuulates. Tavaliselt ma armusin mõnesse India bhadžanisse ja laulsin seda mõttes päev läbi. See mõjus mulle peaaegu samuti nagu toit; mulle tõesti tundus, et süön seda muusikat.

Kontaktid erinevate krijarühmitustega meenutasid mõneti kohtumisi inimestega perekonnast, mis oli natuke suurem ja mitmekesisem kui minu esimene krijaühendus,

kes järgis rangelt PY õpetusi.

Selles elujärgus sain lisaks käesolevas peatükis kirjeldatud kolmele õpetajale mõned pühendused ka teistelt "vähematelt" õpetajatelt, kes olid kunagi olnud ühe või teise kuulsa guru paremaks käeks, kuid siis hakanud tegutsema iseseisvalt, kuna guru ütles neist lahti. Me olime ühel meelel selles, et meie õpetajad olid enamjaolt keskpärased, vahel ka ebaviisakad ja ebaeetilised. Mõned pisiasjad andsid kinnitust meie esialgsele muljele, et nad improviseerivad, ja ühel korral oli tegu vaimse ebastabiilsusega. Kõik see erines teravalt meie ootustest neile, kes nimetasid end "vaimseteks teejuhtideks". Krija joogast teadsid nad vähe ja õpetasid seda pealiskaudselt, kuid me uskusime, et neil on luba pühendustseremooniaid läbi viia, ja see muutis meid pimedaks. Sel põhjusel kohtlesime neid sallivalt ja aupaklikult ning andsime andeks, kui nad meie usaldust ei õigustanud.

"Luba"! Milline hüpnootiline võlusõna meile, kes me olime seda PY koolis nii palju kordi aupaklikult kuulanud. On imelik ja valus mõelda, et meie kõige halvemaid pettekujutlusi läbis niidina sügavalt juurdunud dogmaatiline seisukoht, et krijat saab õppida üksnes selleks loa saanud isikult.

Leppisime pühendustseremooniate komöödia kui paratamatu pahega, et saada teavet, mida me nii kirglikult taga ajasime. Palju erinevaid rituaale läbi teinuna võin öelda, et selgitused olid üldjuhul alati lühikesed ja pealiskaudsed; teistest allikatest tulnud teavet rünnati sageli hävitava kriitikaga.

Pärast iga pühendust mõtlesin, kui rahul ma nüüd olen, ning otsustasin asendada kogu oma senise praktika viimati saaduga. Eirasin iga mõtet sellest, et uus pühendus täiendas vaid väga vähesel määral minu seniseid teadmisi või et see mõistis mu "puuri", milles ma varem või hiljem tunnen talumatut õhupuudust ja millest ma pean lõpuks vabanema.

Paljudele meist muutusid need pühendused tõeliseks paheks. Kuhjasime kokku eri tehnikaid nagu toiduvarusid nälja puhuks. Ainult üks näide: pea kõigil pühendusseminaridel osalemise eeltingimusena tuli pühalikult töötada saadut saladuses hoida. Kõik töötasid seda, aga niipea kui seminar läbi sai, jagasid mõned ihaldatud teadmisi mobiili teel teiste huvilistega, kes omakorda osalesid teistel pühendustel ja vastasid teenele teenega.

Mõned "gurud" oskasid geniaalselt leida ettekäändeid ja isoleerida oma õpilasi kogu maailma kõigist teistest krijabanidest, kes harrastasid mõnda teist krija varianti. Ühele neist õpetajatest anti (seda ei teinud mina) üks osa meie krijaorganisatsiooni krijaharjutusi käsitlevatest kirjalikest materjalidest. Ta sirvis neid ja tegi näo, et ei suuda seostada neid tema enda õpetatava krija joogaga. Ta hüüdis, et sellel, mida ta siin loeb, ei ole midagi (rõhutades kerge haletsusvarjundiga sõna "midagi") ühist Lahiri Mahasaya krija joogaga. Neile, kes selle komöödia juures viibisid, soovitas ta tungivalt alustada kõike otsast peale, krija esimese taseme pühendusest. Seejärel palus ta neil täielikult katkestada kõik sidemed teiste krijabanidega. Paljud keeldusid tema nõutud ametlikust "õpilasestaatusest", mistõttu ta kaotas sealsamas kaks

kolmandikku senistest õpilastest. Need, kes tema tingimustega nõustusid, said pühenduse. Hiljem rikuti absoluutse salastatuse nõuet ja välja imbus huvitavat teavet. Pärastpoole anti mõnedele tema rühmast krija teise taseme tehnikad. Neil harvadel juhtudel, kui meil õnnestus teada saada, mis nende rühmas toimub, vapustas meid põhjalikult see, kui jumaldavalt nad oma õpetajat kohtlesid, justkui oleks tegemist uue Lahiri Mahasayaga.

Kolmas õpetaja

Kui tuli aeg temaga kohtuda, ei olnud ma just parimas tujus. Teatavad vihjed olid mind hoiatanud, et pean arvestada täiesti uue lähenemisviisiga. Kartsin, et see võib lüüa segi mul kujunenud lihtsa ja piisavalt kasuliku harjutustsükli. *Omkari* võlumaailma, kuhu mu esimene õpetaja Swami Hariharananda oli mu kirgliku tarmukusega toonud, ei tohtinud kõrvale jätta ega unustada. Ma ei mõelnudki rajada oma vaimseid otsinguid uutele põhimõtetele, ja seetõttu arvestasin võimalusega, et lükkan oma uue õpetaja tagasi, kui ta püüab mind kuidagi sellest loobuma panna. Kohtusin selle õpetajaga joogakeskuses. Tema sissejuhatava loengu tuum seisnes selles, et krija eesmärk ei seisne mitte teadvuse ja isiksuse viimises hüpoteetilise üliteadvuse seisundisse, vaid et see on teekond teadvusest edasi, kaugemale, puutumata aladele. Taipasin, et mu kolmanda õpetaja seisukohad mõistuse puudujääkidest tulenevast kahjust pärinevad Sri Krishnamurtilt.

Mõttes andestasin ma talle mõningad käitumisvead, mis teisi õpilasi šokeerisid. Ta oli ägeda loomuga. Lihtsaid ja banaalseid, lapselegi mõistetavaid asju selgitas ta väga ohtrasõnaliselt ja samu põhimõtteid korrati kuni iivelduseni. Kui keegi kuulajatest viisakalt, kuid kindlalt palus tal mõnda keerukat praktilist üksikasja täpsemalt selgitada, tuli ta oma hüpnootilise seisundist välja ning, silmanähtavalt ärritatuna, püüdis seda õnnetut kuulajat alandada ja vaikima sundida. Mõnikord plahvatas ta vihast – see sündis alati, kui ta tajus õigustatud küsimuste taga varjatud vastuseisu või püüet tema autoriteeti kahtluse alla seada.

Ma keskendusin täielikult tema krija variandi õppimisele ja püüdsin ta ilmselgetest puudustest mitte välja teha. Ta selgitas meile, et tema Läänemaailma ringsõidu põhjus oli püüe algseid õpetusi taastada, ja sellest piisas minu esialgsete kartuste hajutamiseks.

Järgnenud pühendustseremoonial antud tehnika tutvustus oli piisavalt selge, kuid mõned selle osad olid ebaharilikult sünteetilised (keerukad?). Näiteks oli tema pranajama õpetus küll väliselt igati õige, kuid mõistetav vaid nendele, kes olid juba pikemat aega krija joogat harjutanud. Sellegipoolest tundsin, et minu kurnavad ehtsa krija otsingud olid hakanud liikuma õiges suunas. Ma õppisin selle õpetaja käe all kuus aastat. Järgnevalt selgitan, miks ma teda hindasin ja miks ma hiljem temast lahku läksin.

Kui olin pärast pühendusseminari koju pöördunud, juhatasid ootamatud seesmised muutused sisse väga positiivse elujärgu. Pärast kolme kuud innukat harjutamist sain

selgeks *kechhari mudra*. See tekitas mõned päevad kestnud peapöörituse tunde. Minu vaimsed võimed tundusid ähmastuvat, aga kui see kõik mööda sai, tõusis mu krija uutesse kõrgustesse. Mõnel päeval olin nii õnnelik, et kui ma välja jalutama minnes kedagi kohtasin ja temaga rääkimiseks peatusin, siis sõltumata sellest, mida ta ütles, paisus ootamatu rõõm mu rinnas nii suureks, et suutsin vaevu pisaraid tagasi hoida. Kaugeid mägesid või muid maastikuelemente vaadeldes püüdsin oma tundeid neile suunata, et muuta mind halvav rõõm esteetiliseks õndsuseks; ainult see võis mind lämmatavat rõõmu tagasi hoida, ainult see võis seda varjata. Sellest uudsest seisundist inspireerituna ja seda müstikute vaimuseisundiga võrreldes tundsin, kui raske on elada ja oma igapäevaseid kohustusi täita nii, et sa ei lase sellel õndsusel ennast halvata!

Minu arvates võib täiesti õigustatult küsida, miks ei õpeta krijaorganisatsioonid sellist lihtsat tehnikat nagu *talabya krija*, vaid eelistavad selle asemel lõputuid, seniajani jätkuvaid poliitilisi vaidlusi ja mõttespekulatsioone.

Järgnevad paar kuud möödusid rahu ja sisekaemuse tähe all. Ainuke märkimisväärne sündmus oli raamatu "Puran Purush" avaldamine – see on kindlasti kõige kaunim Lahiri Mahasaya elulugu. Raamatu kirjutas tuntud krija meister dr Ashoke Kumar Chatterjee, kes uuris Lahiri Mahasaya päevikuid ja kelle isiklik abiline oli üks Lahiri Mahasaya pojapoegi Sri Satya Charan Lahiri (jaanuar 1905 – jaanuar 1987), kellel oli juurdepääs neile päevikutele. Raamat avaldati algul bengali ning seejärel prantsuse ja inglise keeles. Selles on esitatud valimik Lahiri Mahasaya kõige olulisemaid päevikumärkmeid.

Kuigi selle raamatu teemad ei ole ilmselt loogiliselt järjestatud ning see sisaldab lõputuid kordusi ja retoorilisi lauseid, aitab see meil mõista Lahiri Mahasaya isiksust, mis viib noolkiirelt krijaõpetuse tuumani.

Suvel oli see raamat mul maal kaasas. Tihtipeale, kui olin sellest lõigu lugenud, tõstsin silmad kaugetele mäetippudele ja kordasin endamisi: "Lõpuks ometi!". Vaatasin raamatukaanel olevat Lahiri Mahasaya fotot; kes teab, mis õndsuseseisundis ta selle pildi tegemise ajal viibis! Nägin tema laubal horisontaalseid kurde, ta kulmud olid tõstetud nagu *shambavi mudra* ajal, kui teadvus koondatakse pea kohale; kerge pinge ta lõuas võis osutada sellele, et ta harjutab *kechhari mudrat*. Neil päevil oli tema õndsalikult naeratav kuju päike, mis mu südames kiirgas. Ta sümboliseeris täiuslikkust, mida ma igatsesin.

Rabav on tema oskus keerukaid abstraktseid mõisteid edasi anda, näiteks seal, kus ta kinnitab, et kogu krija kursus on üks suur seiklus, mis algab liikuva praanaga ja lõpeb staatilise praanaga. Tunned rõõmuvärelust, kui loed lauseid, mis juba ise kiirgavad valgust: "*Kutastha* on Jumal, ta on ülim Brahma." Märkimisväärne on suur tähtsus, mida ta omistab pranajamale, *thokarile* ja *yoni mudrale*.

Lahiri Mahasaya ei lasknud ennast jumaldada. See on asi, mille mõned tema järgijad näivad olevat unustanud. Tegelikult ütles ta: "Mina ei ole guru, ma ei sea tõket tegeliku guru (Jumaliku) ja õpilase vahele." Ta lisis soovi, et teda võetaks kui "peeglit". Teiste sõnadega peaks iga krijaban pidama teda mitte kättesaamatuks

ideaaliks, vaid kogu selle tarkuse ja vaimse eneseteostuse kehastuseks, mille krija harjutamine aja jooksul kaasa toob. Kui krijabanid mõistavad, et nende guru kehastab neis endis peituvaid võimalusi, seda, kelleks nad ühel päeval saavad, tuleb peegel "minema visata".

Meeldigu see meile või mitte, aga täpselt nii ta kirjutas: minema visata. Inimesed, keda on kasvatatud tavapärase guru ja õpilase suhteid kirjeldavate dogmade valguses, ei saa nende sõnade tähendust täiel määral mõista, kuna see tekitab neis tugeva sisekonflikti. Tõele näkku vaatamiseks on vaja julgust ning tarka ja eristavat lähenemist, mis võimaldab vabaneda oma eksikujutelmadest, eriti kui need on ilusad ja õnnestavad. Lisaks julgusele on tarvis ka teravat mõistust, mis ei lase ennast kergesti mõjutada.

Miks ma oma kolmanda õpetajaga tülli läksin

Selleks et selgitada, miks meie suhe lõplikult purunes, tuleb uuesti meenutada, kui kiirustades ja pealiskaudselt mu kolmas õpetaja krijatehnikaid selgitas.

Sissejuhatav loeng krijasse (mis tavaliselt toimus pühenduse eelõhtul) ja suur osa pühendusseminarist pühendati puhtfilosoofilisele loengule, milles ei räägitud mitte krija jooga aluspõhimõtetest, vaid anti kokkuvõtte Krishnamurti tähtsamatest seisukohtadest, eelkõige mõteteta seisundi (*ingl. no-mind*) küsimusest, mida ta ebaõigesti nimetas *swadhyayaks*. Selles ei olnud midagi kritiseerida, kõik, mis ta rääkis, oli õige, kuid paljud õpilased, kes istusid põrandal ebamugavas asendis, valutava selja ja põlvedega, ootasid üksnes tehnikate õpetamist ning talusid seda pikka juttu vaid kui pikaksvenitatud vahepala.

Tavapärased annetused (ta nõudis, et nende seas oleks ka kookospähkel, mida oli raske leida ja mille pärast õpilased pidid meeletult poode läbi kammima) vedelesid korrapäratult kehvakese altari ees. Kuna õpetaja saabus tavaliselt väga hilja, tundsid teistest linnadest tulnud inimesed, et kõik nende tagasisõiduplaanid lähevad vett vedama, ja olid väga närvilised.

Ehkki kell oli juba palju, inimesed olid väsinud ja mõned juba lahkusid, et rongile jõuda, meeldis talle pikalt peatuda Patandžali *yama ja niyama* küsimusel ning ajakulust hoolimata lasta kuulajatel pühalikult töötada, et nüüdsest peale suhtuvad meesõpilased naistesse (peale oma abikaasa) nagu emadesse ning naised suhtuvad kõigisse meestesse (peale oma mehe) nagu isadesse.

Auditoorium kuulas tema tühje sõnu halvastivarjatud tüdimusega. Kõik noogutasid nõusoleku märgiks, et ainult jutule lõppu teha.³

Alles selle järel asus õpetaja kiirustades peamisi tehnikaid kirjeldama. Ühel päeval otsustasin ma aega võtta; pranajama põhiharjutus võeti läbi vähem kui kahe minutiga!

3 Ma muidugi austan *yama-niyama* (mis on õige ja mis ei ole õige) põhimõtet, kuid arvan, et nõuda inimestelt, kes soovivad krija jooga tehnikaid õppida, vannet selle järgimise kohta on tühi näitlemine ja ajaraiskamine. Eriti minu õpetaja nõudmine oli võimatu, see oli vanne, mida keegi kunagi ei pidanud. Miks mitte usaldada hoopis krija parandavat väge? Miks peab mõtlema, et krijaban, kes vannet ei anna, elab kõlvatut elu? Vajadus kindlal viisil käituda tekib iseenesest, kui inimene on vaimsete kogemuste hurma tunda saanud.

Ehk oleks kõige parem esialgu mõne problemaatilise õppuri käitumisest mitte numbrit teha. Lühidalt, on nähtud, et kaheldava moraalgiga inimesed, kes olid krijas edukad, hakkavad iseenesest eelistama nn vooruslikku elu, samas kui paljud konformistid nii kaugel ei jõua.

Ta demonstreeris krija pranajamat liialdatult valju vibreeriva heli saatel. Ta teadis, et see pole õige heli, kuid kasutas seda siiski, nii et ka tagaridades istujad seda kuuleksid, selle asemel et enamiku krijaõpetajate kombel tõusta ja õpilaste seas ringi kõndida. Igatahes ei vaevunud ta ütleva, et heli ei pea olema mitte vibreeriv, vaid ühtlane. Tean, et mitmed õpilased pidasid seda Indiast kaasa toodud "saladuseks" ja püüdsid sama heli järele teha. Õpetaja jätkas niimoodi aastaid, hoolimata tema lähemate abiliste viisakatest protestidest.

Sel ajal nõustusin ma kõigega ega mõtelnudki millegi üle kurta. Kuid ühel päeval külastas mind abielupaar, kes korraldas õpetaja ringsõite Saksamaal. Olin nende heade sõpradega tutvunud oma esimese õpetaja Swami Hariharananda seminaride ajal. Jutuajamise käigus rõhutasid nad vajadust teha õpetajale üks ettepanek: korraldada pühendusseminaride lõpetamisel juhendatav grupitöö sessioon nii uutele õpilastele kui ka neile, kes olid juba pikemalt harjutanud. Tegin õpetajale sellise ettepaneku ühe parajasti Indiasse reisiva sõbra kaudu. Andsin talle õpetajale edasiandmiseks kirja, mis lõppes soojade tervitussõnadega.

Seejärel unustasin kogu loo. Õpetaja reaktsioon oli aga täiesti arusaamatu. Ta pidas mu kirja kaudseks kriitikaks. Selle peale kustutas ta mind oma Euroopa ringsõitude korraldajate nimekirjast. Tema otsus edastati Itaalia-poolsele koordinaatorile, kes mind sellest isegi ei teavitanud. Mõõdusid mõned kuud. Minu kokkupuuted õpetajaga oleksidki ilmselt niimoodi lõppenud, kui ma poleks mitte läinud teda Euroopasse tagasijõudmise puhul tervitama. Kallistasime teineteist, nagu polekski midagi juhtunud. Nähtavasti pidas ta minu kohaleilmumist kahetsusavalduseks. Kui ta oli mõni tund hiljem puhkama läinud, kirjeldas tema kaastöötaja mõningase läbitungimatu hämmeldusilmega seda, mis oli vahepeal kulisside taga toimunud. Olin jahmunud ja segaduses. Minu esimene mõte oli kõik jätta ja katkestada temaga kõik sidemed.

Et mitte rikkuda kõigi nende sõprade meelerahu, kes olid minu eeskujul sellesse seiklusse laskunud, otsustasin teha näo, nagu poleks midagi juhtunud, jätkata õpetajaga koostööd ja oma kirja mitte mainida. Minu lahkumine oleks kahjustanud järgmisele päevale kavandatud krija kõrgemate tasemete pühendust. See oli kaunis hetk, milles avaldus (nende jaoks, kes suutsid seda tajuda) Lahiri Mahasaya krija kogu varjatud ilu. Mul tuli toimida tõlgina. Teadsin hästi, kuidas oma ülesannet täita ja iga viimast kui pisiasja edasi anda, samas kui mees, kes oleks mind asendanud, tegutses n-ö vanast rasvast ja oleks vanast harjumusest 80% tekstist tõlkimata jätnud. Pühenduse käigus demonstreeris õpetaja *thokarit* selgelt teisiti, kui ta oli seda eelmisel aastal teinud. Kui keegi kuulajatest küsis, mis selle muudatuse põhjustas, vastas ta, et ei ole midagi muutnud ja et varasematel seminaridel võisid esineda tõlkevead. See oli läbipaistev vale. Küsimuse esitanud krijaban mäletas hästi, milliseid pealiigutusi talle varem oli näidatud.

Igal aastal tehtavaid väikseid muudatusi nähes tekkis mul tunne, nagu töötaksin koos arheoloogiga, kes mõningaid leide meelega muudab, et endale harjumuspärasest teoreetilises raamistikus neid vaatajate silmis õigustada.

Mõned kuud hiljem olime kord ühel teisel ringsõidul kahekesi. Õpetaja otsis parajasti midagi oma toast ning ma võtsin julguse kokku ja nimetasin üht tehnilist küsimust, mis oli kaks krija koolkonda omavahel tülli ajanud. Ta pöördus järsult minu poole, silmis vihkamine, ja karjus, et minu praktika ei ole tema mure. Niipalju kui ma mäletan, oli see meie kuueaastase koostöö ajal ainuke temaga toimunud "vestlus" tehnika küsimustest.

Sellest hetkest peale muutus kõik. Hakkasin ennast teadlikult kontrollima ja otsustasin alati temaga nõustuda. Olin nii tubli, et ühel päeval palus ta mul õpetada krijat nendele, kes olid sellest huvitatud, aga ei saanud temaga ringsõitude ajal kohtuda. Rõõmustasin selle võimaluse üle, sest lootsin, et saan nüüd lõpuks krijat täielikult ja põhjalikult selgitada. Ma ei tahtnud ühelegi oma õpilasele piina valmistada sellega, et ta ei saa oma õigustatud küsimusele vastust.

Möödus aasta ja ma tundsin, et teen tegelikult kasutatut tööd. Viisin kindla kehtestatud korra järgi läbi krija jooga pühendusi. Oma õpilaste juurest lahkudes teadsin, et enamik neist harjutab mõned päevad ja loobub siis krijast teiste esoteeriliste huvide kasuks. Tavaliselt tõstatasid üks-kaks kõige visamat õpilast mingeid küsimusi ja helistasid mulle, lihtsalt selleks, et luua mulje meie suhte jätkumisest ka vahemaa tagant.

Kui õpetaja jälle meie maale tuli, kutsusin kõik uued huvilised tema seminarile. Kahjuks ei suutnud paljud neist seda kohtumist "üle elada". Olles harjunud mulle kõiksuguseid küsimusi esitama ja neile alati täpseid vastuseid saama, püüdsid nad õpetajaga samamoodi käituda. Tule taevas appi! Ta mõistis enamiku küsimusi hukka, vihjates sellele, et need annavad tunnistust ebatervest mõtlemisest. Sattus korduvalt raevuhoogudesse. Paljud langesid sügavasse kriisi, kui nägid, et tal puudus pea täiesti inimlik arusaamisvõime, sellal kui ta neile peapesu tegi.

Liiga paljud asjad arenesid vales suunas. Mul oli tunne, et see mees, kelle iga pisimatki kapriisi ma justkui mingit püha kohustust täites püüdsin rahuldada, ei armasta krijat. Ta püüdis lihtsalt selle abil korraldada endale Läänes paremat elu, võrreldes armetu eksistentsiga Indias, millest ta oli mulle sageli rääkinud.

Möödus veel aasta. Läksin välismaal elavate sõprade palvel nende rühmale krijat õpetama. Kohtusin seal ühe väga tõsise õpilasega, kes oli mu õpetaja käitumisega juba tuttav ja osales pühendusseminaril vaid oma teadmiste värskendamiseks. Ta esitas mulle hulga asjalikke küsimusi ja ma andsin neile täpsed vastused. Seejärel küsis ta: "Kellelt sa oled kõiki neid peensusi õppinud?" Ta teadis hästi, et pedagoogina oli mu õpetaja täielik loodusõnnetus. Ta oletas, et olin paljusid asju omandanud muudest allikatest. Kuidas ma võisin krija pühendusi läbi viia, kasutades teadmisi, mis ei olnud saadud mu õpetajalt? Ta mõistis mu kimbatust ja teda üllatas, et ehkki mul oli luba krijat õpetada, polnud mul kunagi olnud võimalust oma õpetajaga krija peensustest rääkida! Oli vaid loogiline ja asjakohane püüda seda puudujääki esimesel võimalusel parandada.

Oma õpetaja kergesti ärrituvat iseloomu tundes kõhklesin kaua aega, kuid mul ei olnud valikut. Saatsin talle ühe sõbra kaudu faksi, milles rääkisin oma probleemist ja

palusin tal oma töökava veidi kohandada, nii et me saaksime tema järgmise ringsõidu ajal seda küsimust arutada. Ta viibis parajasti Austraalias, kuid hiljemalt nädala jooksul oleksin siiski pidanud saama vastuse. Alateadlikult olin valmis halvimaks ja ootasin, et asjad arenevad nii, nagu ma vaistlikult ette nägin. Kõige tõenäolisemalt saab ta väga vihaseks ja satub raevuhoogu. Kui olukord väljub mu kontrolli alt ja ta meie tüli tõttu enam meie rühma ei külasta, kannatavad selle all need, kes teda armastavad. Tõtt öelda suutsid vaid vähesed mu teo põhjust mõista. Mina oleksin see, kes mugavas, olgugi et ebatäiuslikus olukorras segadust tekitab. Minu sõpradele ta meeldis; tema iga-aastane külaskäik oli neile suureks stiimuliks, mis innustas neid hoolega kriijat harjutama.

Mõni päev hiljem tuli õpetajalt vaenulik vastus. Põlglikult vältis ta otsest pöördumist minu poole ja tegi näo, et vastab "isikule", kes oli mu kirja talle faksinud. Ta kirjutab, et minu ülemäärane kiindumus tehnikatesse ei lase mul iialgi vabaneda mõistuse köidikutest – püha Toomase kombel on mul liiga suur tahtmine tema õpetusi oma käega katsuda ja nende headust üle kontrollida. Ta lisas, et minu palvele vastu tulles teeb ta seda ainult minu ego rahuldamiseks.

Sõna "rahuldamiseks" näitas, et ta ei olnud mitte midagi mõistnud. Me oleksime pidanud temaga juba palju varem rääkima! Ma ei saanud aru, miks ta ei lubanud mul kunagi oma muredest rääkida. Ma ei tahtnud olla ta võistleja, ma ei tahtnud teda hävitada; kirjutasin talle selleks, et ükskord lõpuks selgeks teha, mida ma pean pühenduse käigus krijabanidele edasi andma ja mida mitte. Miks oli ta kogu aeg minust eemale hoidnud?

Otsustasin käituda puhtsüdamlikult, nagu ei märkakski tema kirja tooni. Tahtsin näha, milleks ta võimeline on. Vältisin nii vabandusi kui ka põlglikku tooni. Kirjutasin, et ma õpetan kriijat tema nimel ja sellepärast on vaja mõningatest kriija peensustest rääkida. Lisasin, et selle kõneluse juures võiksid viibida ka need teised kolm isikut, kellel oli luba tema nimel Euroopas kriija pühendusi läbi viia. Vihjasin sellega, et ta ei peaks oma aega ja jõudu ainult minu peale kulutama. Sellele kirjale ei saanud ma mingit vastust. Mõni nädal hiljem nägin, et tema veebisaidil oli minu linna nimi tema Itaalia-külastuse kavast kustutatud. Minu teise kirja tagajärjeks oli lõplik lahkuminek. See košmaar oli nüüd läbi!

Võtsin endale ühepäevase puhkuse ja tegin pika jalutuskäigu. Kõndisin palju, olin pinges ja mõttes rääkisin temaga. Ühtäkki tundsin oma silmis rõõmupisaraid. Kõik oli liiga ilus – ma olin vaba. Olin liiga kaua olnud temaga koos ja nüüd oli see viimaks tõesti läbi!

Järgnevatel aastatel küsisin endalt korduvalt, miks ma olin teda nii kaua järginud. Kindlasti ei ohverdanud ma oma väärikust selle nimel, et kriija kohta teavet hankida! Tegelikult oli üks sõber, kes oli õpetaja isa ühe õpilase õpilane, mulle kõiki tema tehnikaid juba tutvustanud. Minu käitumise tingis mure kriija levitamise pärast Euroopas. Hindasin asjaolu, et õpetaja reisis oma kriija levitamiseks palju nii Ühendriikides kui ka Euroopas ega võtnud oma pühenduste eest mingit tasu (peale annetuste ja õiglase osa seminariruumi rentimise kuludest). Omalt poolt kandsin kõik vajalikud kulud, et kohandada üks tuba oma majas alaliselt kriija pühenduste korraldamiseks ajal, kui õpetaja meil külas käis. Olin pidevalt valmis temaga

koostööd tegema, et ta saaks oma ülesandeid täita.

Kui nägin, et ta üha jätkas õpetamist kiirustades ja pealiskaudselt, meid nagu täielikke idioote ära kasutades, hakkas mu alateadvus mässama. Mäletan eredalt üht oma unenägu, milles ma ujusin virtsa sees. Tuleb tunnistada, et minu teeseldud rõõmsameelsuse maski taga peitus puhas agoonia. Oli hetki, mil ma mõtlesin oma joogaharrastuse tagasihoidliku alguse peale ja tundsin ebamäära igatsust nende algusaegade rahu järele, rahu järele, mis ei nõudnud midagi muud kui minu visadust ja ausust, et jälle kasvada ja takistamatult õide puhkeda. Rohkem kui korra tundsin tungi kõik sinnapaika jätta ja kõik sidemed temaga katkestada, kuid ma ei tahtnud rikkuda kõigi nende meelerahu, kes olid mu sõbrad ja olid mulle sellesse seiklusse järgnenud. Alles pärast ebaviisaka ja ebaõiglase vastuse saamist oma õigustatud palvele asju selgitada mõistsin, et kaalul on minu seesmine tõe tunnetus ja ütlesin endale – kas nüüd või mitte kunagi!

5. PEATÜKK

MEELEHEITEST AJENDATUD OTSUS

Oma viimase õpetajaga koos veedetud kuue aasta jooksul pühendasin oma aja peamiselt harjutuste korduste arvu suurendamisele (*ingl. incremental routines*). Tegin korraga ainult ühte krija harjutust, viies järkjärgult korduste arvu küllaltki suureks. (Selgitan seda koos mõningate näidetega lähemalt 8. peatükis.) Selline harjutamine aitab vabaneda paljudest juurdunud mõttemallidest (*ingl. conditioning*) ja sisemistest tõketest. Need aitavad anda mulle julgust katkestada sidemed minu viimase õpetajaga ja kirjutada see raamat.

Kujundasid endas harjumuse minna peatamatult üha sügavamale, kuni jõuan puhta tõeni. Ma ei võinud kannatada vähimatki tõe moonutamist. Minu mõtlemine muutus kompaktsaks ja nii tugevaks, et teiste inimeste väited ei suutnud seda õhnestada. Heitsin maha diplomaadimaski ja provotseerisin suhete katkestamise õpetajaga. See jahmatas mu krijabanidest sõpru, kellele ta oli loomupäraselt sümpaatne. Aja jooksul mõistsid nad mu otsuse sügavamaid põhjuseid ja väljendasid mulle oma solidaarsust. Doominoefektina kasutasid seda võimalust ja katkestasid temaga sidemed ka teised Euroopa koordinaatorid, kes suutsid hädavaevu tema halbu kombeid taluda. Neil oli kõrini tema igavatest filosoofilistest kõnedest ja järgnevast napist tehnilisest juhendamisest, mis ei kustutanud nende iha krijat hästi tundma õppida.

Järgnenud kuud möödusid rahulikus ja lõdvestunud meeleolus, mida ei andnud võrreldagi minu viimaste aastate rähklemisega. Olin selle väiklase inimese oma elust kõrvaldanud ja närvilisele olukorrale tuli lõpp. Ma ei pidanud enam ringi sõitma ja tema jaoks krija seminare korraldama; ma ei pidanud enam pidevalt silmakirjatsema, vastates inimestele, kes minuga ühendust võtsid, et õpetaja kohta teavet saada.

Oli põhjust rõõmustada, kuid samas rusus mind mõte kaotatud ajast ja kõigist mõttetult tehtud rumalustest. Mul polnud vähimatki aimu hiljaaegu loodud

krijarühmade saatusest, keda õpetaja oli seniajani korrapäraselt külastanud.

Selles teadmatuses õhkkonnas toimus mitu olulist sündmust. Üks sõber veetis mõned päevad Indias ühes ašramis lootuses saada pühendust krija joogasse. Ašrami juht ei olnud parajasti kohal ja sõber sai pühenduse ühelt tema õpilaselt. Lõpetuseks anti talle paks köide, mis sisaldas ülevaadet harjutustest ja mida ta mulle koju tagasipöördumise järel ilmse rahuloluga näitas. Harjutused ei erinenud palju sellest, mida ma juba varem teadsin, kuid materjalid sisaldasid hulganisti täiendavaid üksikasju. Samas polnud raamatus ka midagi sellist, mis oleks kõigile mu küsimustele vastuse andnud; polnud vähimatki viidet sellele, kuidas saavutada *kechhari mudra*, ega ka midagi *thokari* kohta. Samas mäletan sealt üht väga keerulist harjutust, mis põhines tšakrate visualiseerimisel nii, nagu neid tantristlikes tekstides kirjeldatakse. Igale harjutusele eelnes teoreetiline sissejuhatus koos tsitaatidega vanadest raamatutest ja illustratsiooniga, mis hajutas kõik võimalikud arusaamatused. Raamatu viimases osas esitati täpne järkjärguline harjutuste kava. Ja muidugi oli ka märkus selle kohta, et kõik raamatus toodud harjutused pärinevad krija joogast sellisel kujul, nagu neid õpetas Lahiri Mahasaya müütiline guru Babadži.

See oli väga huvitav materjal ja ma oleksin meelsasti leppinud ettekujutusega, et mu otsingud on viimaks lõpule jõudnud, kuna need märkmed sisaldavad seda, mida ma otsisin. Tuli lihtsalt endale sisendada, et Babadži on oma krija jooga loomisel võtnud aluseks kõik tantrismi loendamatud vaimsed praktikad. Oli jultumus mõelda, et *thokar* võiks olla midagi enam kui üks *jalandhara bandha* eriliik! Kui siin *kechhari mudrat* ei õpetata, pole sellest lugu, see võib lihtsalt tähendada, et... *kechhari* polegi tegelikult nii oluline! Mõningase hea tahte ja muganduste toel oleksin võinud oma otsingud lõppenuks lugeda. Juhuslikult õnnestus mul kuulata selle raamatu autori Swami S.S.-i konverentsi lindistust. Ta rääkis, kuidas oli avastanud need harjutused mõningates tantristlikes tekstides, mida ta oli tõlkinud. Ta oli seejärel teinud neist täpse valiku, nii et need moodustaksid sidusa krijasüsteemi. Kuidas aga oli siis võimalik kirjutada, et need õpetused tulevad otse Babadžilt? Lihtne – nii nagu enamik India õpetajaid, lasi ka tema raamatu kirjutada oma õpilastel. Neil tuli suurepärase mõtte teha see põnevamaks viitega, et harjutused on saadud müütiliselt Babadžilt. Teise klassikalise India kombe kohaselt ei kontrollinud õpetaja teksti üle ja need "lisamärkused" tulid talle hiljem üllatusena. Pärast püüdis ta oma õpilaste tööd kaitsta väitega, et lõppkokkuvõttes... "pärib Babadži krija tantrast".

Mõned Indiast tagasi pöördunud sõbrad väljendasid oma vaimustust sellest eksootilisest maast. Kuid nende juttude lõpus võis tunda pettumust kõige selle pärast, mida neil ei olnud õnnestunud õppida. Tihtipeale kohtusid nad mõne suurustajaga, kes väitis, et tunneb ehtsat krija joogat ja võib anda neile pühenduse tingimusel, et nad peavad seda täielikus saladuses ja hoiduvad mis tahes kontaktidest teiste õpetajatega. Nõnda sai hoopis kindlustada, et õpilased ei saa teada, et tegelikult ei õpetatud neile krija joogat. See sai mulle selgeks alles hiljem, kui olin nende kõhklustest jagu saanud ja veennud neid saadud tehnikaid saladuskatte all lühidalt kirjeldama.

See polnud midagi enam kui ühe mantra kordamine! Mind ei kurvastanud mitte

niivõrd teadmine, kui hästi sellised petturid mu sõprade arvel teenisid (saadud annetus oli nende jaoks terve varandus), kuivõrd asjaolu, et nad jäid ilma võimalusest õppida krijat mujalt ja teistest allikatest.

Teistsugune kogemus oli ühel mu sõbral, kes kohtus Lahiri Mahasaya ühe pojapojapoja Banamali Lahiriga, sügavalt õpetatud ja krijat põhjalikult tundva mehega. Sõbral ei õnnestunud temalt midagi õppida. Olin rabatud, kui ta mulle rääkis, et Benaresis ja ilmselt ka kogu ülejäänud Indias enam krija joogat ei harrastata. Suutsin ennast niipalju valitseda, et talle mitte vahele segada või vastu vaielda, kuid püüdsin seejärel näiliselt juhuslike küsimuste abil aru saada, mis oli toimunud.

Mu sõber oli, nagu tal kombeks, alustanud vestlust tavaliste triviaalsustega, näiteks küsides teavet India kommete kohta või selle ašrami aadressi, kuhu ta kavatses minna. Kui vestlus juba lõppema hakkas (võib-olla meenus talle ootamatult, et ta viibib Lahiri Mahasaya majas), esitas ta küsimuse, kas keegi Lahiri õpilastest veel krijat harrastab, ja sai sarkastiliselt hapul ilmel antud eitava vastuse, umbes sellises laadis: "Kindlasti mitte; seda ei harrastata enam. Ma julgen öelda, et seda ei harrastata enam kusagil kogu Hindustani poolsaarel. Pigem olete teie ainukene, kes seda veel teeb."

Oma jutustuse lõpetanud, vaatas sõber mulle küsivalt otsa. Ma ei tea seniajani, kas ta lootis ka mind veenda või oli üleni haaratud kibedast pettumusest. Ma ei käinud talle peale. Minu arvates ta ei mõistnud, kui rumal oli olnud tema jutuajamine selle väarika isikuga. Kuu aega hiljem tabas teda tõeline löök. Ta sai kuulda, et seesama isik, kellega ta Benaresis kohtus, oli andnud krija jooga pühenduse kellelegi tema kodulinnast pärit mehele! Ta oli nii vihane, et tahtis tagasi Indiasse sõita ja sellele väarikale mehele protesti avaldada! Kahjuks ei saanud ta seda teha – ta suri raskesse haigusesse. Ehkki meie iseloomud olid ääretult erinevad, jään talle alati tänulikuks kõigi nende joogateekonda puudutavate asjade eest, mida ta minuga jagas.

Lõpuks toimus midagi, mis pani mu hinge mässama. Kuulsin võimalusest kutsuda Euroopasse uus krijaõpetaja. Kuna ta oli sellise ülesande jaoks hästi ette valmistatud, olin juba valmis selle projekti heaks koostööd tegema ja katma osa selle kuludest.

Üks mu hea sõber läks Indiasse, et õpetajaga eraviisiliselt vestelda. Umbes kuu aega hiljem pöördus ta koju tagasi ja helistas mulle. Mõne tunni pärast kohtusime minu elutoas. Ta oli õpetajaga rääkinud ja tal oli häid uudiseid. Olin tähelepanu ise. Ta oli entusiastlik. Nad olid vestelnud krija läänemaailmas levitamise kurvast hetkeseisust; õpetaja avaldas oma kahetsust ja väljendas valmisolekut meid aidata. Kohtumise lõpuks lasi mu sõber sel asjatundjal oma krija pranajamat kontrollida.

Minu parajaks üllatuseks palus sõber mul talle krija pranajamat demonstreerida ja märkis siis, et ma ei tee seda õigesti. Küsisin, milles mu viga seisneb, ja tema vastus lõi mind sõna otseses mõttes pahviks: ta ei saa mulle seda öelda, kuna oli õpetajale lubanud mitte kellelegi mitte midagi rääkida. Ta selgitas, et oli küll küsinud õpetajalt luba parandada vigu, mida meie rühm võis selles harjutuses teha, kuid õpetaja oli keeldunud ja võtnud temalt vaikimisvande. Kas see õpetaja, kes oli avaldanud soovi meid aidata, võis muretseda selle pärast, et kui meie vead on parandatud, ei näe me

enam põhjust teda Euroopasse kutsuda või ise teda külastada? Oli ta tõesti nii väiklane ja vastutulematu? Ma ei hakanud sõbrale peale käima, et ta räägiks mulle lähemalt oma jutuajamisest õpetajaga. Mul ei olnud soovi ega kavatsust tema kogemuse privaatsust rikkuda, kuid kuidas võis ta lasta minul ja kogu rühmal harjutust ka edaspidi vigaselt sooritada?

Kõige vapustavam oli näha, kuidas sõber, kellega ma olin oma vaimsel teekonnal kõike jaganud, kes oli olnud koos minuga kõigi mu eelmiste õpetajate juures ja kellega meil olid olnud sarnased mured, rahuldus üksnes minu vea kindlakstegemisega. Näis, nagu oleks see õigustanud kogu tema India-reisi ning sellele kulutatud raha ja aega. Ma ei hakanud temaga tülitsema, kuid käitusin siiski väga halvasti. Tõusin ja läksin minema, jättes ta üksinda.

Mõni päev hiljem, kui õpetaja sekretär minuga ühendust võttis, tekitas see, kuidas ta ringsõidu rahalist külge käsitles, minus vastumeelsust. Keeldusin annetusest. Tõtt öelda ei olnud mul tuju kogu suurt organiseerimistööd enda peale võtta. Mis puutub ise õpetaja juurde minekusse, siis polnud mul mõtteski seda teha. Olin kindel, et ta nõuaks minult tavapärasest vaikimisvannet. Mida ma siis oma sõpradele ütlen, kui nende juurde tagasi pöördun? "Kulla sõbrad, ma ei saa teile midagi rääkida, te peate ise Indiasse sõitma." Olime jõudnud absurdse olukorda: kui sõbrad minu rühmast tahtsid krija harjutuste kohta veel raasukestki informatsiooni saada, tuli nad lennukile panna ja Indiasse saata. Muidu ei saaks nad surmatunnini midagi teada.

Kui asjad peaksid niimoodi minema, tuleks igal aastal kõiki krijahuvilisi, olgu nad kui tahes vanad ja haiged, vedada arvutu hulga tšarterlendudega India kolkakülla justnagu palverännakule Lourdes'i või Fatima jumalaema juurde! Selline totrus ei tasunud isegi kaalumist. Mind pitsitas meelega.

Unistan, et kirjutan raamatu, mis õpetab krija joogat

Oli talv. Ühel päeval läksime koos paari sõbraga lähedastesse mägedesse suusatama. Kõik oli suurepärane. Pärastlõunase puhkepausi ajal sain veidi aega omaette olla. Tabasin end vaatamast mägesid, mis ääristasid igast küljest silmapiiri. Vähem kui poole tunni pärast värvib päike nad roosaks – idapoolel on see värvus intensiivne ja lääneküljel sinaka varjundiga. Kujutlesin, et India on kohe nende mägede taga ja Himaalaja on nende jätkuks. Minu mõtted kandusid kõigile neile krijahuvilistele, keda, nii nagu mindki, ei lasknud ületamatud takistused seda armastatud valdkonda tundma õppida. Kõik need takistused tundusid mulle luupainajarüüsse rõivastatud absurdina – ma tajusin endas piiritut mässumeelsust.

Kujutasin endale ette raamatut, milles kirjeldatakse pisimate üksikasjadeni kõiki krijatehnikaid. Kui tihti olin ma mõelnud, mis oleks võinud juhtuda, kui Lahiri Mahasaya või keegi tema õpilastest oleks sellise raamatu kirjutanud! Kujutlusvõime pani mind unistama selle esikaanest ja lasi mul silmad üle käia selle mõnest leheküljest – kaine, kuid sisutihe tekst. Kui selline raamat oleks olemas, oleks meil usaldusväärne krija käsiraamat, mis piiraks eri õpetajate leiutatud arvukaid suuri ja väikseid muudatusi. Tõenäoliselt püüaks mõni kommentaator selle sisu omaenda

teooriate raamidesse suruda. Või veel, olin kindel, et nii mõnigi valeguru teataks, et raamatus toodud harjutused on mõeldud vaid algajatele ning et on olemas palju keerukamad tehnikad, mida ainult litsentseeritud õpetaja saab oma valitud õpilastele edasi anda. Nii mõnigi läheks õnge, võtaks temaga ühendust ja maksaks head raha rämpsü eest, mis on kas õpetaja kujutlusvõime vili või laenatud mõnest esoteerikaraamatust...

Sellised asjad juhtuvad, see käib inimloomuse juurde. Tõsised uurijad tunneksid aga kindlasti ära algteksti väe ja eneseküllase sisemise tõepärasuse.⁴

Kui kahju, et keegi ei ole sellist raamatut kirjutanud! Esimest korda sõändasin mõelda, mis juhtuks, kui mina selle kirjutaksin. Oleks küll raske, kuid mitte võimatu koondada kõik mu teadmised krijast ühte raamatusse ning ühendada selgelt ja ratsionaalselt eri teooriad ja tehnikad. Eesmärk ei oleks kindlasti mitte eneseupitamine või järjekordse uue krijakooli asutamine. Kui ma kirjeldaksin oma kogemusi, teeksin seda üksnes teooria ja tehnikate selgitamise huvides. See raamat ei sisaldaks ilukõnet minu õigusest kedagi õpetada ega ka raskestimõistetavaid lauseid, mis viiksid lugejaid segadusse, tekitaksid neis uusi kahtlusi või esitaksid tehnilisi selgitusi mõistatuste kujul! Oli nii ilus unistada raamatust, mis tõestaks oma väärtust seeläbi, et esitab Lahiri Mahasaya mõtted võimalikult lihtsal ja loogilisel kujul, täieliku ja harmoonilise harjutuste komplektina!

Krijale pühendatud raamat, pretensioonitu, aga selge, mis mõneti sarnaneks T. Bernardi raamatule "Hatha jooga. Isiklikud kogemused", oleks õpilastele ja uurijatele tõeline õnnistus.⁵

Niisugune minu ettekujutuste raamat ei ohustaks ühtegi ausat krijaõpetajat. Häid õpetajaid on igas valdkonnas oskuste edasiandmiseks alati tarvis. Aga kuidas saaks seda neile selgitada, minemata seejuures vastuollu neile sisendatud ja neisse sügavalt sissejuurdunud mõttemaailmaga? Muidugi peaksid mõned krijaõpetajad – need, kes elavad pühendustseremooniade annetustest ja kelle mõju inimestele tuleneb salastamisvannetest – minu raamatut suureks ohuks. Võimalik, et see, mis paistis neile olevat igavene (luksuslik eluviis ümbritsetuna inimestest, kes peavad rahuldama kõik nende vajadused lootuses saada pudemeid nende "saladustest"), muutub nüüd, ja neil oleks selle ees hirm. Nad püüaksid armutu kriitikaga raamatu usaldusväärust hävitada. Ma olin valmis selleks, et nad seda lehitsedes põlglikult teatavad: "Siin on vaid lood, millel pole Babadži ja Lahiri Mahasaya õpetustega midagi ühist. Siin levitatakse valeõpetust!" Mõnele teisele ei pruugi raamat meeldida näiteks sellepärast, et kõrvalistest lisandustest ilmajäetud harjutuste kirjeldused ei vasta nende ootustele, või siis ei tekita see neis "häid vibratsioone".

Kuid nende, kelle jaoks krija on omaenda kapriisidest olulisem, oleks selle esoteerilise kirjanduse hulka lisandumine tohutu kergendus. Ma kujutasin juba ette

4 Sellisest raamatust oleks palju abi pühendustseremoonial räägitu ülekordamisel. Tõtt öelda toimub tavapärasel krija pühendustel selline meeleetus, et kõik praktilised juhised antakse kiirustades edasi üheainsa tunniga! Sellised ongi massipühendused. Mõne päevaga on pea kõik peensused ununenud ja õpilasel algab kriis. Õpetajat pole enam käepärast ja teised krijabanid hülgavad oma vennakohustused, öeldes, et neil ei ole lubatud kellelegi nõu anda.

5 Selles suurepärases, kõiki teisi ületavas käsiraamatus selgitatakse õpetusi, mis on esitatud kolmes tantra alustekstis (*Hatha Yoga Pradipika*, *Gheranda Samhita* ja *Shiva Samhita*). Ehkki see avaldati juba aastate eest ja hiljaaegu on ilmunud mitmeid hatha jooga teemalisi raamatuid, on see endiselt nendest üks parimaid. See raamat muudab vanad, tolmunud harjutused jälle päevakajalisteks, teostatavateks ja vaistlikult mõistetavateks.

nende rõõmu. Tänu sellistele inimestele leiaks see raamat jätkuvalt kasutamist ja kes teab, kui palju kordi jõuaks selle kaja tagasi õpetajani, kes selle kõlbmatuks kuulutas. Teinekord tuleb tal teha nägu, nagu ta ei märkakski, kuidas mõni õpilane seda tema seminaris loeb ja seetõttu osa tema jutust kõrvust mööda laseb...

Kui ma seal kullatud mäetippude kohal kõrguvat sinitaevast vaadates seisin, muutus selline kummaline olukord minu jaoks teravalt reaalseks. Minu unistuse kõik üksikasjad võtsid kuju vaid mõne sekundiga ja vallutasid mu teadvuse vahutava vooluna, nagu oleks neid kõiki juba varem palju kordi korratud ja läbi mõeldud.

Võitlus kasutute mõttemallide kaotamise nimel

Aga kust leida julgust, et rikkuda salastamistootust, rünnates jõhkralt guru ja õpilase vahelist suhet kui ainuvõimalikku krija õpetamise viisi? Muidugi olin ma loendamatu arv kordi mõelnud: "Selline nõue toob kaasa katastroofilisi tagajärgi, piinavaid tülisid ja kannatusi; öeldakse küll, et see on püha, aga see pole võimalik – see nõue on inimeste loodud ja selle põhjuseks on väiklane arvestus."

Religioonis esineb küll diskreetsus, kuid puudub salastamine. Diskreetsus on tarkade ja tundlike inimeste jaoks loomulik, samas kui salastamine on ebaloomulik, ebaratsionaalne ja ebapraktiline ning seetõttu tuleb seda vande all nõuda.

Mul ei olnud mingit kahtlust, et krijaharjutuste salastamine on pime dogma ning selle juures ei hoolita paljude huviliste kannatustest. Meenutasin neid arvukaid kordi, kui mõned mu sõbrad, kes ei osanud inglise keelt, tahtsid saada kõrgema taseme krija pühendust (õpetust selleks anti ainult kirjalikul kujul neile, kes olid omandanud kõik õppematerjalid, mis olid olemas ainult inglise, saksa ja hispaania keeles); neile öeldi alati jäigalt ära. Olin seda alati pidanud julmeks diskrimineerimiseks.

Mäletan mõningaid juhtumeid, mil sellist jäika korda terve mõistuse sunnil rikuti. Organisatsioonile muidu kõigiti ustavad inimesed olid eriolukordades seda eeskirja eiranud. Näiteks soovis keegi katoliku preester siiralt krijat õppida, aga ei saanud seda omandada õigetest allikatest, kuna südametunnistus ei lubanud tal vastavale avaldusele allkirja anda; ta leidis ühe krijabani, kes õpetas talle harjutusi ja jagas temaga oma õppematerjale (mis oli rangelt keelatud). Ühel teisel juhul oli tegemist raskelt haige inimesega, kellel oli jäänud vaid mõni nädal elada ja kes sellepärast ei saanud pühendust rohkem kui aasta aega oodata. Ta rääkis mulle oma suurest soovist ja ma õpetasin talle ilma vähimagi kõhkluseta seda, mida ta teada tahtis.⁶

Oli aga selge, et raamatu kirjutamine on hoopis midagi muud. Kogu see mõte tekitas mulle südamevalu, millele lisandus üldine rahutus ja ebareaalsuse tunne. Mõistsin, et hingerahu tagasisaamiseks tuleb mul kõigepealt põhjalikult analüüsida guru mõistet.

Mõned aastad varem oli mind jahmatanud see, kui PY organisatsiooni esindajad väitsid, et guru ja Jumal on üks ja seesama. Minu kooli suurima Itaalia allharu juhataja küsis mult kord: "Kas sa ei ole mõistnud, et PY ongi Jumalik Ema?"

⁶ Ma ei õhuta siinkohal kedagi murdma oma lubadust organisatsioonile, kelle tegevust rahastatakse õppematerjalide müügist. Las inimesed, kellel on võimalik nende õpilaseks hakata, maksavad selle väikese summa ja saavad need materjalid.

Hakkasin alles nüüd nägema, kui võõras oli selline õpetus minu arusaamadele.

Usk, et guru ja Jumal on üks ja seesama, viib mõttele, et guru asutatud organisatsioon ei ole mitte lihtsalt tema õpetuste levitamisele pühendatud asutus, vaid on ka ainuke vahemees Jumala ja krija jooga kaudu vaimselt areneda ihkavate inimeste vahel. Kuna organisatsioonist väljaspool õpitav krija on väärtusetu, tingib see arusaadavalt salastatuse nõude. Salastatuse müüt hoiab elus organisatsiooni asendamatus müüti. Imelik on märkida, et ainult pühendusmaagia maailmas muutub ebakonventsionaalsel teel õpitud meetod väärtusetuks. Nad kasutavad sügavate tunnete, usu ja pimedada usalduse tekitamiseks sümboliteid ja puhastustule riitusi. Hirmutamise õnnetustega, mis võivad salastatuse nõude rikkujaid tabada, on vastuolus kõigega, mida me võime lugeda pühakute elulugudest; küll aga sobib see hästi teatavate organisatsioonide esoteerilis-maagilise mõõtmega – tegelikult on salastatus vajalik nende püsimise jaoks.

Muud salastatuse müüdi põhjendused tunduvad üsna haprad. Väidetakse, et salastamine aitab "hoida õpetuse puhtust". Nüüd, kus ma teadsin, et need organisatsioonid toetavad mõningaid krija harjutustes tehtud väikseid, kuid olulisi muudatusi, oleks õigem öelda "aitavad hoida muudatuste puhtust"! Võibolla ma eksin, aga mulle tundub, et ainuke kasu, mida üksikisik salastamisest saab, on õhutada temas äärmuseni millegi erilise valdamise tunnet.

Mõned krijabanid räägivad sageli sellest, kuidas pühendusel ametlikelt õpetajatelt saadud vaimsed vibratsioonid on tõstnud nende praktika "kõrgemale tasandile". Ma ei söanda sellele vastu vaielda, kuigi arvan, et sellised väited on tingitud enesesisendusest. Küll aga tahaksin kunagi kohtuda mõne krijabaniga, kes sai õiguspäraste kanalite kaudu pühenduse ja hiljem harjutamisest loobus. Selliseid inimesi on lausa uskumatult palju. Nad hülgavad krija harjutamise, nagu oleks see luupainaja, millest nad tahavad vabaneda. Krija nõuab tõsiselt pühendumist ja jääb alati vaid väheste harrastuseks. Aga ma tahaksin neilt inimestelt küsida, kuidas see juhtus, et nende "kõrgem tasand" asendus selge ja halastamatu kainenemisega.

Aga lubage mul pöörduda tagasi nende päevade vastuoluliste mõtiskluste juurde. Oli imelik, et guru nimetus omistati inimesele, keda õpilased ei olnud vahetult tundnud. Nad pidid vanduma igavest truudust peale ühe inimese ka veel tervele reale õpetajatele (kellest ühegagi ei saanud krijabanid vahetult kohtuda), olgugi et õpetust edastavaks guruks (guru-õpetajaks, *ingl. Guru-Preceptor*) tuli pidada ainult ühte neist. "Guru-õpetaja tutvustab sind Jumalale. See on ainuke võimalus jõuda eneseteostuseni." Õpilastele öeldi, et "õiguspäraste kanalite" (õpetamisloa saanud õpilaste) kaudu vaimsesse harrastusse pühendamise hetkest alates siseneb lahkunud guru tegelikult ja alaliselt nende ellu. Neile õpetati, et ta mingil moel hävitab osa nende karmast ja on nüüd alatiseks nende kaitsja; ta oli Jumala enda poolt väljavalituna nende spetsiaalne abimees juba enne seda, kui nad vaimsele teele pöördusid.

Mu mõtted pöördusid jälle krija edasiandmise juurde. Oli väga raske kõiki tähtsaid punkte loogilisse järjestusse panna. Püüdsin oma mõtteid järkjärgult edasi arendada,

kuid vaimne ja füüsiline väsimus pärssis mu mõtlemisvõimet või siis olid mu ajusse raiutud mõttemallid hakanud omaenda elu elama. Iga kord, kui püüdsin oma nägemust ühtseks ja järjepidevaks tervikuks kujundada, näis tulemus ühel või teisel põhjusel koletislik.

Ühel päeva, kui parajasti harjutasin krija prajamat, olles tähelepanu täielikult koondanud *sahasrarale* ja hoides keelt *kechhari mudra* asendis, oli mul nägemus kolmest kaunist mäest. Neist keskmine ja kõige kõrgem oli must; selle kuju meenutas mulle obisidiaanist noolepead. Mu süda juubeldas, olin selles pildist meeletus vaimustuses. Tabasin end rõõmust nutmas. Jäin nii rahulikuks, kui suutsin, ning tundsin omamoodi jõudu ja survet, mis tihenes kogu mu rinnapiirkonnas ja täitis mind õndsusega. Nägemus oli mu vaimusilmas tugev ja äärmiselt ere. Mitte miski ei saanud olla sellest ilusam; see pani mind armastusest hulluma. Mulle tundus, nagu oleksin vaadanud oma praeguse elukäigu uduseid lähteallikaid. Näis, nagu oleks seegmine ühendusniit sidunud kõik mu varasemad teod selle pildiga, mis andis neile mõtte ja tähenduse.

Mägi sümboliseeris kõikehõlmavat vaimset teekonda. See kõnetas mind mõttes selliselt: "Guru võib olla su vaimse arengu jaoks väga tähtis, aga su enda üksinduses tehtud pingutused on veel palju tähtsamad. Iga guru ja õpilase suhetes tuleb kord hetk, millal sa jääd üksi ja mõistad, et su teekond on üksildane rännak sinu juurest sinu sisemise Mina juurde. Guru ja õpilase suhe on mugav ja kasulik illusioon, mis näib tõeline ainult seni, kuni sind ei ole veel vallanud see, mis on mõistusest suurem."

See särav aimdus hajus tasapisi paari päeva jooksul. Ühel õhtul tundsin pika jalutuskäigu järel ootamatult väsimust ja lohistasin ennast koduni. Mõtetest kurnatuna tajusin guru ja õpilase suhete küsimust ähmaselt pigem haava kui järjestikuseid müüte sünnitava teooriana. Toas panin mängima Beethoveni "Keisrikontserdi" teise pala... Kas keegi, kes on läbi teinud kõik "õiguspärastest kanalitest" saanud pühendustseremooniad ja saanud gurult kõikvõimalikud õnnistused, on kunagi harrastanud krijat samasuguse vapruste ja vääriskusega, nagu Beethoven astus vastu oma saatusele?

Kustutasin tuled ja jälgisin, kuidas päike künkaharjal puude taha vajub. Ühe küpressi siluett varjas osa tema suurest veripunasest kettast. Siin oli igavene ilu! See oli eeskujud, mis peab mind innustama. Sulgesin silmad ning püüdsin rahulikult ja emotsioonideta olukorda hinnata. Mu tähelepanu köitis kummaline pilt, mis kujutas Vivekananda "ametiseseadmist" tema guru Ramakrishna poolt. Olin lugenud, kuidas ühel päeval oma elu lõpupoole oli Ramakrishna sisenenud *samadhi* seisundisse, sellal kui tema õpilane Vivekananda tema juures viibis. Vivekananda tundis enne minestamist tugevat energiavoogu. Kui guru oli jälle teadvusele tulnud, nuttis ta ja sosistas: "Oo mu Naren (Vivekananda), kõik, mis mul oli, andsin ma täna sulle. Minust on saanud vaene fakiir, mul pole enam midagi; nende võimetega teed sa maailmale väga palju head." Hiljem selgitas Ramakrishna, et võimeid, mis ta õpilasele üle andis, ei või kasutada vaimseks eneseleidmiseks – sellega peab igaüks ise hakkama saama; küll aga aitavad need tal olla vaimseks õpetajaks teistele.

Usun, et mu alateadvus lõi sellise pildi kui hoiatuse mitte anda järele kiusatusele loobuda millestki tõelisest ja väärtuslikust. Kui me ütleme, et Ramakrishna oli Vivekananda guru, ütleme me ju midagi, mis on *tõene ja vaieldamatu*.

Mulle tuli spontaanselt mõtte lugeda veel kord üle mõjuv lõik "Vendadest Karamazovitest", kus Dostojevski räägib vanemate rollist Venemaa kloostrites:

Kes selline vanem oli? Vanem oli keegi, kes võttis sinu hinge ja sinu tahte oma hinge ja oma tahtesse. Kes valib endale vanema, see loobub omaenda tahtest ja annab selle täielikus alistumises, täielikus omaenda minast loobumises tema kätte. See noviitsiseisus, see kohutav eneseeitamise kool võetakse endale vabatahtlikult, lootuses endast jagu saada, ennast valitsema õppida, selleks et pärast kuulekuses elatud elu saavutada täelik vabadus, see tähendab vabadus oma minast; et pääseda nende saatusest, kes elasid kogu oma elu, leidmata endas oma tõelist mina.

Nüüd hakkas mulle koitma, et Vivekananda lugu ja lõik Dostojevskist kirjeldasid olukordi, mis olid minu omast täiesti erinevad. Organisatsioon oli pannud mind uskuma, et mul on guru – kuid tegelikult olin ma sellest valgusaastate kaugusel. Kui kuulsad näited guru ja õpilase suhetest tähendasid kahe inimese tegelikku füüsilist kontakti, siis minu suhe oli puhtmõteline. Peale minu südames põleva müstilise leegi ei olnud ühtegi teist gurut, kellelt ma oleksin saanud õppida.

Kas peaksin nõustuma mõttega jagada vaimsure otsijad kahte selgelt eraldatud rühma? Ühel pool need, kellel on oma guru ja kes teda alandlikult järgivad; teisel pool need, kellel guru ei ole ja kes saavad toetuda ainult oma vaistule ja mõistusele. Kui palju kordi olen ma kuulnud salvavat märkust, et kellel puudub guru, selle guruks on tema enda ego! Tegelikult selline terav vahe puudub, sest mitte ükski otsija ei ole päriselt *üks*.

Kujutage endale ette võrku: iga inimene on võrgusilm, millest hargneb mitmeid ühendusniite, nii nagu aju neuronite võrgustikus. Kui üks inimene teeb midagi (midagi olulist, näiteks hakkab müstikat harrastama ja areneb selles valdkonnas edukalt), siis mõjutab tema tegu ka teisi lähedasi võrguniite. Tõsised harrastajad ei ole kunagi teistest eraldatud; neid toetab ümbritsevate positiivne reageering ja vastupidi, teiste loidus ja huvipuudus pidurdab neid. Mina arvan, et vaimsel teel käijad edendavad teiste inimeste arengut. Selline meid kõiki ühendav võrk on kollektiivne alateadvus.⁷ Mu mõtisklused jõudsid just nii kaugele ja peatusid siis – mitmeks kuuks.

Aegajalt uurisin ma mõningaid kriija jooga harrastajate internetifoorumeid. Tahtsin näha, kas teistel kriijabanidel on minuga sarnaseid probleeme. Paljud otsisid teavet *kechhari mudra* kohta ja ehtsa, moonutamata kriija kohta laiemalt. Kui mul oleksid olnud nende meiliaadressid, oleksin neile kohe vastavad õpetused saatnud.

⁷ Freudi arvates sarnanes alateadvus laorumiga täis vanu "äravisatud" asju, mida me ei suuda teadlikult meenutada – seda ei võimalda peaaegu automaatne tahteakt. Jung avastas alateadvuse sügavama kihistuse – kollektiivse alateadvuse, mis seob psüühika süvatasandite kaudu kõiki inimesi. Kollektiivne alateadvus on "päritud koos meie aju ehitusega" ja koosneb "inimlikest reageerimismehhanismidest" kõige intensiivsematele elus esineda võivatele sündmustele (lapse sünd, abiellumine, armastatud inimese surm, raske haigus, pereelu kriis, tõeline armastus, loodusõnnetused, sõda...)

Mind rabas pedantne ja upsakas toon, millega mõned foorumikülalastajad arvustasid ausat ja teesklematut uudishimu. Huvipuudust reetva kerglase pealiskaudsusega klassifitseerisid nad otsijate soovi oma krijapraktikat süvendada "ohtlikuks maaniaks". Neil jätkus julgust tagasihoidlikku õpilast manitseda ning soovitada tal rahulduda juba olemasolevaga ja mitte otsida enam. Nende väljenduslaad oli samasugune nagu minu kunagistel "juhendajatel".

Praegu tundsin ennast asuvat sellest maailmast valgusaastate kaugusel, kuid see elujärk, mil ma poleks mitte mingil juhul kelleltki nõu küsinud, ei olnudki objektiivselt vaadates nii väga kaugel. See oli tegelikult minu eilne maailm. Mind hämmastas, kuidas sellised foorumikülalastajad julgevad kutsumata tungida sellise isiku eraellu ja isiklikku ruumi, kellest nad midagi ei tea, ning kohelda teda teadmisteta ja pealiskaudse algajana! Kas on siis nii raske ausalt öelda: "Mul ei ole seda informatsiooni"?

Sattusin juhuslikult ühe väga ebameeldiva vestluse peale – sellele mõeldes hakkab mul kõhus keerama. Üks tegelane väitis, et talle on kättesaadav ehtne algkrija. Ta oli väga salatsev ja tõrjuv. Rääkis mitmetest õige krija õpetajatest, kuid ei tahtnud mingeid nimesid ega aadresse anda. Minu meelest oli see rumal. Kujutasin ette, et väiklane teadmine sellest, kuidas ta seda salateadmist omab ja seda teistele edasi ei anna, on ainuke asi, mis tema hajusat lapsikut teadvust koos hoiab ega lase tal kurbusega oma tühisust tajuda. Miks peaks ehtsa krija ilu ainult temale kuuluma?

Vahepeal olin ma oma mitmesugustel seminaridel erinevate krijatehnikate kohta kritseldatud märkmed korrastanud ja andsin need edasi sõpradele, kes olid juba saanud pühendusi, kuid mitte kõigile krija tasemetele. Otsin endale arvuti ning piirasin vabatahtliku vangi kombel oma seltskonnaelu absoluutse miinimumini, et pühenduda täielikult raamatu kirjutamisele. Eri õpetajate seminaridel tehtud märkmete hiigelhunnikust krija põhituuma väljasõelumine ei olnud kerge ülesanne. Oli tunne, nagu paneksid kokku keerulist piltmõistatust, teadmata, mis peab olema lõpptulemus.

Raamatu esimeses osas esitasin kokkuvõtte oma vaimsetest otsingutest ning teises osas jagasin seda, mida ma krija jooga teooriast ja praktikast teadsin. Kolmandas osas käsitletakse küsimust, kuidas peaks krijaban oma tegevusi kooskõlastama ja rakendama, nii et need ajale vastu peaksid. Me teame, et paljud krijabanid ei suuda oma huvi väga pikka aega elus hoida. Minu lahendus puudutab palvet ehk *japat*.

Raamatu kirjutamine võttis palju kauem aega, kui olin arvanud. Sõbrad arvasid, et ma ei saagi seda valmis. Ma ei tundnud mingit vajadust kiirustada, vaid nautisin seda vaikset elujärku ja kogesin rahu ja rahulolu, mida tunnevad need, kes suunavad kõik oma pingutused ühele eesmärgile. Lõpuks sai raamat siiski valmis ja internetti üles laaditud.

Paar kuud hiljem tuli vastukaja minu kunagiselt kolmandalt õpetajalt. Ühel seminaril

ütles ta, et ma käitun nagu inimene, kes tahab krijaga äri teha. Ta nimetas mind "vaimseks prostituudiks". See tegi mulle nalja ja pakkus rahuldust. Kuid järgmisel ööl ei saanud ma und. Alles siis hakkasin aru saama, et mu ammune plaan on täide viidud ja et kõigile kergesti kättesaadav raamat krijast on lõpuks olemas.

Mis loodi, peab hävima!

Mis hävinud, sündigu taas!

Unusta hirmuvärinad!

Nüüd on aeg elada!

Gustav Mahler (1860 - 1911)